“Ten Anker”

Dit webmagazine bestaat uit een combinatie van eigen speurwerk, binnen gekomen berichten en aangeleverde redactie, gein en ongein over de Koninklijke Marine, Koopvaardij, Visserij, Binnenvaart en ander maritiem nieuws uit het heden en verleden.

Redactie

Arie Krijgsman

Vijverlaan 101

3319 SN Dordrecht

e-mail:
arcon46@kpnmail.nl

telefoon

tussen 10.00 en 16.00 uur

078-7504575

b.g.g.h.

06-25160899

www.tenanker.com

Deze extra toevoeging van het web-magazine fungeert als verlengstuk en is onafscheidelijk verbonden aan de website:
https://www.tenanker.com
en conformeert zich aan de regelgeving zoals daar is vermeld.

Er zijn altijd wel mensen die met mijn werk aan de haal gaan. Aan de ene kant is dat een teken dat ik het goed heb neergezet, maar ik sta niet toe lukraak te kopiëren voor andere dan puur privé doeleinden zonder daar schriftelijke toestemming voor te vragen.

Nummer 28 – 7 e jaargang

11-07-2024

42 jaar Marine Hospitaal Overveen deel 5
Niet in verband opererende schepen / Mijnendienst 1963
Kruistocht van de Catalina P 85 deel 4
Korps Mariniers verlaat Curacao 2009
Geneeskundige dienst 1964
Het beste bewaarde geheim
Oceaanpost maart 1953
Als ketelbinkie vertrok Jan van Oostende uit Rotterdam
Mijn jaren bij de Koninklijke Marine va Wies Platje deel 7
Parade der gespierde voeten
Anker belazer…

42 jaar Marine Hospitaal Overveen (deel 5)

Langzaam maar zeker begint men zich bij de zeemacht te realiseren, dat het marinehospitaal zijn langste tijd wel eens gehad zou kunnen hebben. Maar er is nog steeds hoop, want een definitieve beslissing is nog steeds niet gevallen.

Hoofdstuk 6

De patiënt en de verpleging

De spanningen en discussies rond het voortbestaan van het MHO zetten zich in 1980 onverminderd voort. Al snel na de jaarwisseling wordt het zoveelste voorstel gelanceerd, dit keer door de Partij van de Arbeid in Kennemerland. De partij vindt dat er van de zestig voor burgers gereserveerde bedden, vijftig moeten verdwijnen. De overige tien mogen in gebruik blijven voor eerste hulpverlening aan buurtbewoners. Het PvdA-plan wordt echter al snel afgeschoten en het bestaande aantal door burgers te bezetten bedden blijft gewoon aanwezig. Er was dus weer enige consternatie om niets.

De ervaring van een burger

Een geluk bij een ongeluk is, dat er zo af en toe een journalist in handen valt van de medische staf der zeemacht. In 1980 is dit Wim Helversteijn van het Haarlems Dagblad die, na het ziekenhuis in 1981 te hebben verlaten, zijn verhaal op papier zet. Nadat berichten keer op keer de indruk wekken dat het marinehospitaal zich moeizaam van de ene crisis naar de andere voortsleept, valt er nu ook eens iets leuks te lezen over het MHO. Wim noemt zijn verhaal ’Het avontuur van ’n Haarlemmer bij de marine in Overveen’. De inleiding vertelt iets meer over het wapenschild met de spreuk: ’Hier in de haven ben je veilig’. Vervolgens beschrijft hij zijn belevenissen als patiënt, in de rubriek 'tussen de coulissen’ van het Haarlems Dagblad dat verscheen op 14 juli 1981.

’Zo’n tien maanden geleden, op een milde herfstmiddag, ben ik die haven binnengevaren. Ik kwam in onderzoek bij een montere witgekuifde medicijnman, die mij zo niet dwingend dan toch dringend aanraadde het anker uit te werpen en bij hem, in het hospitaal, een veilig heenkomen te zoeken. Eenmaal in het bereik van een soort super verpleegkundige - priemende ogen, begripvolle blik en laconiek gezicht - liet ik me een stel draden en andere instrumenten aanmeten, in de hoop, dat ik ooit nog heelhuids die haven zou uitvaren. Zo, nou weet iedereen waarom ik zo lang tussen de coulissen verstek heb laten gaan. Een ernstige averij dus, waarvoor ik lange tijd bij de marine op ziekenrapport ben geweest. Ze hebben me daar in dat hospitium, dat gasthuis dus, uitzinnig verwend met hun hartelijkheid. Het avontuur van die eerste nacht, toen ik zweefde tussen hemel en aarde, heeft geen ander litteken achter gelaten dan de zalige herinnering aan een stel jonge vrouwen en mannen, die volgens opdracht mij attent in de gaten hielden, maar die me later ook in hun uitgelaten buien aan de 'beterende’ hand hielden.

Achteraf heb ik er dus geen spijt van, dat hachelijke avontuur in dat hospitaal beleefde te hebben.

Het ligt niet alleen in mijn Haarlems-westelijke rayon, maar het is typisch ook een streekziekenhuis. Het is kleinschalig, de ramen kunnen nog gewoon opengezet worden om de vrieskou of de zomerlucht binnen te laten. Je kijkt tegen de bomen aan in plaats van dat je op hun kruinen neerkijkt als je tien of twaalf hoog in een modern, bedrijfsmatig ziekenhuis ligt.
Ik vertel niets nieuws met te schrijven, dat zo'n streekziekenhuis vanouds iets huiselijks heeft. Waarmee geen kwaad woord is gezegd over onze andere ziekenhuizen, waaraan zoveel anderen hun eigen herinneringen hebben'.
Wim Helversteijn vervolgt het verhaal met een terugblik naar het verleden, naar de tijd dat het marinehospitaal nog 'Huize Duinrust' heette en de nonnen er de bejaarden verzorgden. Vervolgens wordt het interieur, dat hij tijdens zijn periode van genezing tot in de details heeft bestudeerd, uitgebreid beschreven.
'Binnen dat deugdzame decor heb ik beter liggen worden', zo gaat zijn relaas verder. ' De nonnen van toen zijn nu gestroomlijnde vrouwen: nijvere bijen, die je met het vrolijkste gezicht overvallen met hun tempjes, drankjes, prikjes, pilletjes en meer van die snuisterijen. Je treft dat soort bezige vrouwen in ieder ziekenhuis evenals die jonge kerels, die voor haar ieder zwaar karwei licht maken.

Je raakt met die mensen vertrouwd, ze lijken je lotgenoten geworden. Het is of je van dag tot dag weg groeit uit die kolossale wereld van buiten. Hoogstens ga je in gedachten mee met de trein, die vlak langs het hospitaal voorbijschuift. Je leeft van het ene bezoekuur naar het andere. Je ligt je gelukkig te maken met al die post en al die attenties van soms totaal onbekende mensen, die ook anoniem willen blijven. (Geweldig bedankt allemaal.) Je ligt er keurig opgepoetst bij, als de montere medicijnman en zijn assistent langs de bedden gaan, altijd in gezelschap van de hoofdzuster, die zich meestal etaleert als een ouderwetse moeder-overste.

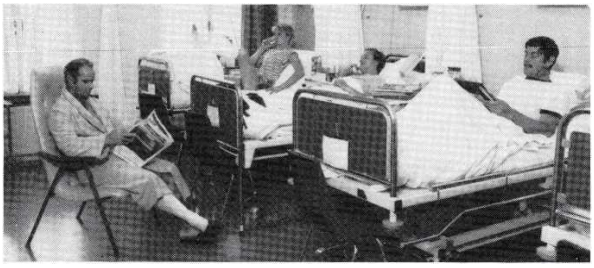

Maar de meeste vreugde beleef je toch aan je therapeute, ik in ieder geval wel. Zij is de stralende engel, die de blijde boodschap brengt, dat het meeste leed is geleden. Aan haar arm stap je de wereld van vroeger weer binnen. Precies op tijd, namelijk op de dag, dat je de deugden van het hospitaal onderhand wel kent, en de ondeugden zich gaan openbaren!'
De Haarlemse journalisten krijgen de smaak te pakken, want de een is nog niet uit het marinehospitaal of de volgende ligt er al weer in. Deze keer is het de schrijver van de rubriek 'Haarlems belegd', die wegens een knieblessure voor enkele dagen wordt opgenomen. Ook hij laat via de krant van zich horen en geeft zoals hij het zelf noemt een persoonlijke indruk van de dagen, die hij als patiënt in het MHO doorbracht.
'Het is zeven uur in de ochtend. Geluiden van exploderende granaten, kogels en doffe bominslagen. Er klinkt geschreeuw, 'n Kennelijk militaire commandostem brult bevelen. De flanken moeten beter worden gedekt en ook moet dekking worden gezocht. Dan lijkt de strijd te luwen. Het lawaai neemt af.
Is de strijd gestreden, de slag gewonnen of verloren? Bevreemd hoort de argeloze toehoorder nu weer schaterend gelach. Heeft de waanzin de overlevenden in de greep?

Niets van dit alles. Geen bloedige slag is geleverd, geen sprake van meedogenloos oorlogsgeweld. Er is slechts sprake van drie opgeluchte mariniers. Met het draaien van een cassettebandje oorlogsgeluiden, via een imposante draagbare recorder, melden zij de medepatiënten van het MHO, dat zij deze dag uit het ziekenhuis zullen worden ontslagen. In de kamers werd er wel van opgekeken.
Dat wel.
Kleine ziekenhuizen hebben iets bijzonders. Zoals de buurtwinkel op de hoek zijn eigen bekoorlijkheid heeft ten aanzien van het grootwinkelbedrijf, zo heeft het kleinschalige cureerbedrijf zijn charme ten aanzien van de geneesfabrieken elders. Men moet voor die bekoorlijkheid wel gevoelig zijn. Dat is zeker. In een oud hospitaal als dat in Overveen zijn geen rook- of televisiekamers, geen recreatieruimten anders dan een uitgewoonde kamer, louter bereikbaar voor lopende patiënten. Geen chique automatisch open en dichtslaande deuren en hier en daar wil ook een raam nog wel eens kieren. Wie om een verpleger of verpleegster belt, deelt dat daarmee ook de hele vleugel mee, want een normale zoemer op de gang laat iedereen horen dat er hulp wordt verlangd. Een enkele keer krijgt iemand een boterham voorgezet terwijl 'licht vloeibaar' het parool was of plaatst een zorgzame hand een kussen onder een net geopereerd been, welk troostend gebaar een paar uur later het misnoegen opwekt van de chirurgijn, want dat kussen mag daar helemaal niet liggen. En mag men heel soms wat te laat zijn met een injectie, vergeten wordt de daaraan behoeftige echt niet, zoals een ex-patiënt merkte op weg naar de uitgang, op weg naar huis. De verpleegster met de naald in de hand kreeg hem nog wel degelijk voor de deur te pakken.

Maar tegenover dit soort kleine, triviale gebeurtenissen, voor wie een ziel heeft voor het karakter dat zo'n oud ziekenhuis bezit, staan veel belangrijker zaken. Ons kent ons. Geen inrichting met vele honderden zieken, maar een te overzien aantal. Er is ruimte voor een hartelijk woord of wat extra aandacht, zoals bij die verpleger die na een lange, drukke dag nog genoeg tijd en kracht had om een wat opgewonden geraakte vrouw te kalmeren. Er is opgewektheid, zo toonde weer een andere verpleger, die patiënten liet zien hoe zwierig om te gaan met een volle doos suikerklontjes. Dat dit mislukte en de kamer vervolgens onder de suikerklonten lag, doet aan het gebaar verder niets af. En geen verpleger of verpleegster had het te druk om even te komen kijken naar een meniscus-patiënt, die trots toonde zijn been weer te kunnen tillen. Een sfeer van gemoedelijkheid en rustige zakelijkheid in een gebouw met diezelfde kenmerken: de medische buurtwinkel op de hoek.
P.S. Terwijl in vele behandelkamers van een ziekenhuis de meest geavanceerde apparatuur ter beschikking staat, de voortschrijdende ontwikkelingen zelfs de kleur van de operatiekleding heeft beïnvloed, is er nóg steeds geen oplossing gevonden voor een der meest mensonwaardige instrumenten waarmee de bedlegerige patiënt wordt geconfronteerd: de pot. Een metalen monster van geringe afmetingen waarop patiënten beschaamd moeten plaatsnemen om daarin hun noodzakelijke behoeften te doen. De pot, een schrikbeeld welker armzalige inhoudsmaat de patiënt elke keer weer lijfelijk voelbaar confronteert met hetgeen hij of zij aan het verrichten is. Geestelijk en lichamelijk besmeurd verricht hij strapatzen welke hem in klamme nachtmerries nog wekenlang bijblijven. Het is 1981. Wie ontwikkelt een voorziening, die dit darmlastige gebeuren weer terugbrengt in de sfeer waar het hoort: het isolement?'

Na het verschijnen van de verhalen der journalisten uit de regio, die de nodige waardering over de medische verzorging en de aandacht voor de patiënt wisten te verwoorden, zal men gehoopt

hebben dat er nu ook eens een belangrijke minister in het marinehospitaal zou belanden. Misschien die van Defensie of Volksgezondheid. Die parlementariër zou dan zelf ervaren hoe het is om bij de zeemacht te worden verzorgd. Juist die politicus zou dan misschien extra willen knokken voor het behoud van het geliefde marinehospitaal.

Helaas komt er geen minister in een van de marinebedden terecht. Er komt er zelfs niet eens één kijken. Als er ooit een beslissing valt, zal die wel genomen worden op de een of andere Haagse troon, zonder dat diegene ooit een voet in het hospitaal heeft gezet. De strijd gaat dus verder, want er moeten nu eenmaal bedden weg in Kennemerland, maar waar? De burgerziekenhuizen wijzen allemaal naar het marinehospitaal. De bedden die hier eventueel verdwijnen hoeven immers niet te worden weggehaald bij een ander ziekenhuis.

Hoofdstuk 7

Bezuinigingsplannen leveren niets op

1982: de Koninklijke marine heeft de zwarte piet in handen en hoeft weinig steun te verwachten van de omliggende ziekenhuizen, die zelf al moeten vechten voor hun bestaan. Vervolgens komt er ook nog eens kritiek van de Algemene Rekenkamer op het marinehospitaal. Het ministerie van Defensie moet namelijk ieder jaar enkele tonnen bijlappen om de financiële tekorten van het ziekenhuis weer op niveau te brengen. Die ontbrekende tonnen zijn het gevolg van te laag berekende tarieven. Het Centraal Orgaan Ziekenhuistarieven (COZ) weigert echter toestemming te geven, die tarieven te verhogen zodat het exploitatietekort kan worden teruggedrongen. Het COZ is van mening dat het MHO gewoon te veel geld uitgeeft en dat dit niet mag worden verhaald via de rekening die de patiënt gepresenteerd krijgt. Een oplossing voor het probleem zou kunnen zijn om dan maar wat personeel te ontslaan. Maar volgens directeur-geneesheer Buur kan ook dat niet. ’Het personeel dat als ’teveel’ te boek staat is nodig omdat het MHO, naast de taken gericht op praktische genezing, ook militair bedrijfsgeneeskundige taken heeft’.
Een voor de hand liggende oplossing om het exploitatietekort terug te brengen, is er dus klaarblijkelijk niet.

Piet Hein en Michiel de Ruyter

De tuinman wordt wegbezuinigd, waarschijnlijk met de volgende gedachte: ’een tuinman op een grasmaaier kost teveel geld. Geiten kunnen de taak van de tuinman makkelijk overnemen, maar

hebben daar geen machine voor nodig. Een stelletje gezellige blaters brengen vast de oplossing. Ze geven de tuin van het marinehospitaal een landelijk gezicht, ze eten gratis, het gras blijft kort en het kost allemaal geen cent’.

Er worden ergens twee geiten vandaan gehaald. De beesten krijgen een halsband om met daarop in marine-stijl passende namen: Piet Hein en Michiel de Ruyter. Vastgezet aan looplijnen en haringen worden ze vervolgens de tuin ingestuurd om de grasmat te scheren.
Ja, dit bleek dus de oplossing... Een 'kostenbesparende’ maatregel was ingevoerd.
Het verplegend personeel van de afdeling chirurgie, vanwaar de tuin snel te bereiken is, wordt belast met de verzorging van de beide dieren, ’s Morgens ging dus of Teun of Fred met de noodzakelijke bijvoeding geitwaarts, aaide de dieren over de bol en ’verpende’ ze zodat de geiten het gazon gelijkmatig konden afgrazen. Regelmatig moesten de geiten door de ramen in de gaten worden gehouden omdat zij, gedreven door grote genegenheid voor elkaar, zo om elkaar heendraaiden, dat de looplijnen in de knoop kwamen te zitten waardoor Piet en Michiel elkaar bijna wurgden.

Terugkeer van de tuinman

Maar helaas, de geiten voelden zich, zo bleek na een verblijf van twee weken, toch niet echt gelukkig op de grasmat van het MHO. Ziekte sloeg toe onder het vee. De arts-assistent interne ziekten werd geconsulteerd en zijn diagnose luidde: ’een weemoedige blik in de ogen en hopen dunne poep. Dit is niet in de haak’.
De assistent bleek niet zo erg op de hoogte te zijn van het veterinaire vakgebied, dus werd er een dierenarts geraadpleegd. Deze constateerde dat de krengen niet alleen het gras als maaltijd hadden genuttigd, maar ook de rododendrons. Kassa..., een consult dierenarts a zoveel gulden en een herhalingsconsult in het verschiet. Het vee ging geld kosten, de geplande bezuiniging in rook op. Piet Hein en Michiel de Ruyter werden weer gebracht naar waar ze vandaan kwamen en de tuinman kreeg het vriendelijke verzoek om de verzorging van gazon en rododendrons weer op zich te nemen.

Niet alleen de geiten hebben voorbijgangers zich wellicht doen afvragen of zij nou een kinderboerderij of ziekenhuis passeerden. De magazijnbeheerder gebruikte de hospitaaltuin, waarin ook instructeurs al moestuintjes hadden aangelegd, om er zijn paard te laten grazen. Mocht dit dier toevallig even buiten gezichtsveld staan, dan zag je altijd wel een paar konijnen rondhuppelen. Nee, aan dieren had het ziekenhuis geen gebrek. Zelfs als patiënt waren ze regelmatig aanwezig. Zo bracht onder meer een door kaakklachten gevelde dolfijn een bezoek aan het hospitaal. In een soort van brancard werd het vrijwel niet te tillen Flipper-familielid nat gehouden en naar de röntgen gesjouwd. Hier werd inderdaad een zweer aan de kaak ontdekt, maar het viel allemaal reuze mee. Na een klem ingreep en een opname van slechts enkele uren werd het naar de naam Jacky luisterende beest uit het MHO ontslagen.

Geopereerde dolfijn gezond als een vis

ZANDVOORT. — Dolfijn Jacky van het Zandvoortse Dolfinarium zwemt vandaag weer vrolijk kwetterend in het bad van het dolfinarium. Vrijdag werd Jacky onder politiebegeleiding met spoed naar het Marinehospitaal in Overveen gebracht. Chef-trainer Slootmaker van het dolfinarium had een probleem bij Jacky ontdekt en vermoedde een gebroken kaak. In het Marinehospitaal werden röntgenfoto's van de gekwetste kaak gemaakt en de verwonding bleek gelukkig mee te vallen. „Jacky had een zweer aan zijn kaak. Dat hebben de artsen daar opengesneden en schoongemaakt. Het viel allemaal mee. Ik kon hem direct daarna weer meenemen", aldus chef-trainer Slootmaker. De attente dolfijnentrainer kan weer opgelucht ademhalen. Volgens Slootmaker is de zweer „absoluut niet besmettelijk voor de andere dolfijnen". Jacky is in ieder geval weer in zijn element en na de kleine operatie zo gezond als een vis.

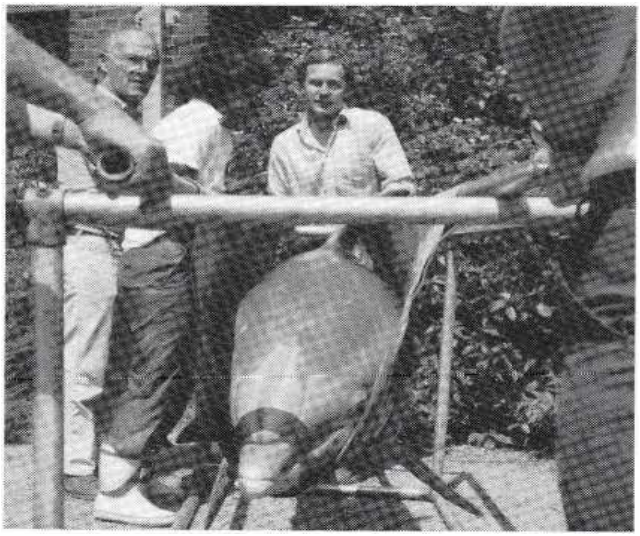

Het dierenbezoek bleef niet beperkt tot een dolfijn, ook vogels kregen onderdak omdat bijvoorbeeld het alleenstaande 'baasje' moest worden opgenomen. Verder was men ook niet te beroerd om tijdens de nachtdiensten moederloze katjes van eten te voorzien. Zes van die bolletjes wol zijn een week lang via een spuitje gevoed, waardoor ze een kans kregen te overleven. Ja, waar vind je zo'n hospitaal, waar zowel mens als dier liefdevol wordt opgenomen?

Maar al deed iedereen nog zo zijn best het marinehospitaal voor zowel mens als dier aantrekkelijk te maken, de financiële problemen bleven. Hier deed noch Piet Hein, noch Michiel de Ruyter iets aan.

Minister Gardeniers van Volksgezondheid is degene die zich in 1982 bezig moet houden met het 'beddenprobleem' in Noord-Holland. Zij maakt een 'ziekenhuissluitingsplan' en zet daarin dat onder meer de Mariastichting moet sluiten.
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland is het hier helemaal niet mee eens en komt met een alternatief plan: 'niet de Mariastichting maar het marinehospitaal moet dicht'.
Het Helderse Gemini-ziekenhuis, dat ook al jaren aanhikt tegen een exploitatietekort, hoopt op de sluiting van het MHO, zodat de marineman opgenomen kan worden in Den Helder. Immers de een zijn dood is de ander zijn brood. Voorstanders genoeg dus om het marinehospitaal te sluiten. Gelukkig is er maar één die beslist en dat is Defensie. Volksgezondheid kan wel flinke druk uitoefenen en wie weet, zal het ministerie van Defensie hier ooit voor zwichten. In 1982 is dat zeker nog niet het geval. Voorlopig is er, in opdracht van de Defensietop, een commissie aan het uitzoeken hoe groot de behoefte van de krijgsmacht is om te kunnen beschikken over eigen militaire hospitalen. De taak van deze commissie is behoorlijk omvangrijk. Het onderzoek betreft niet alleen Overveen maar ook het militaire hospitaal in Utrecht. Alle mogelijke aspecten met betrekking tot zowel vredes- als oorlogstijd worden belicht. Ook het eventueel opheffen van

burgerbedden behoort tot het onderzoek. De commissie kan er ruim de tijd voor nemen alles van A tot Z te bestuderen, want aan het uitbrengen van het rapport zit geen streefdatum.

Gedeputeerde Korver in Statencommissie:

„Marinehospitaal gaat dicht"

☆ Gedeputeerde Korver

(Van onze verslaggevers)

OVERVEEN. — Volgens gedeputeerde Kees Korver hebben Defensie en Volksgezondheid overeenstemming bereikt over de plannen om het Marinehospitaal in Overveen te sluiten. Hij heeft dat vanochtend in een statencommissievergadering meegedeeld. Andere instanties blijken bij navraag niet ingelicht over een dergelijke verstrekkende beslissing. Bij Volksgezondheid wordt wel toegegeven dat er een principebesluit is genomen. Defensie ontkent dat er een definitief besluit is gevallen. Een woordvoerder zegt dat Defensie het laatste woord heeft.

Hoofdstuk 8

Hoe een dubbeltje kan rollen

Verwacht mag worden dat alles en iedereen zich, in afwachting van het definitieve rapport van de door Defensie in het leven geroepen commissie, gedeist zal houden. Nou, niets is minder waar, want men blijft gewoon in het wilde weg filosoferen over de toekomst van het marinehospitaal.

De heer Kees Korver van Gedeputeerde Staten Noord-Holland is bijvoorbeeld zo iemand, die nog liever vandaag dan gisteren het MHO van de aardbodem ziet verdwijnen. Het Haarlems Dagblad vertelt hij op een gegeven ogenblik dan ook dat Defensie en Volksgezondheid overeenstemming hebben bereikt over de plannen het ziekenhuis van de zeemacht te sluiten. Hij deelt dit tevens mee in de statencommissievergadering van 16 juni 1983. Dezelfde dag staat de onheilspellende kop in de krant: 'marinehospitaal gaat dicht'.

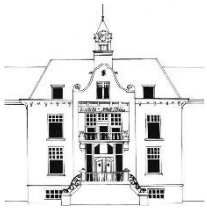

WORDT VERVOLGD

Korps Mariniers verlaat Curaçao

Nieuwsbericht | 16-06-2009 | 18:25 van Defensie.nl

Tijdens een militaire ceremonie op Marinebasis Parera werd vandaag de 31ste Infanteriecompagnie van het Korps Mariniers opgeheven. Hiermee neemt het Korps Mariniers na tachtig jaar afscheid van Curaçao.

In 2007 besloot Defensie tot enkele bezuinigingsmaatregelen, om binnen de smalle financiële marges van het defensiebudget ruimte te scheppen voor investeringen. Eén van deze maatregelen betrof het

opheffen van de 31ste Infanteriecompagnie, onder gelijktijdige vervanging door een roulerende compagnie van de Koninklijke Landmacht.

Memorabele momenten

Commandant der Zeemacht in het Caraïbisch Gebied (CZMCARIB), commandeur Peter Lenselink, blikte tijdens de ceremonie terug op memorabele korpsmomenten. Van de komst van het Korps Mariniers op Curaçao in 1929, na de overval van de Venezolaanse avonturier Rafael Simon Urbina op het Waterfort, de inzet van zwaarbewapende mariniers ter bewaking van de Koraalspechtgevangenis tot aan de inzet van mariniers ter beveiliging van de Ronde Tafel Conferentie op Marinebasis Parera op 16 december 2008.

Baken

“Decennialang is de infanteriecompagnie ingezet voor de hoofdtaken van Defensie”, sprak Lenselink de genodigden toe. “Wanneer het moest trad de compagnie zelfbewust en voortvarend op. Zij vormden het baken waar altijd op gerekend kon worden. Mariniers zijn uitstekende militaire professionals die waar ook ter wereld, onder extreme omstandigheden, expeditionair kunnen worden uitgezet. Vindingrijk, opgaan in de locale cultuur en fysieke fitheid zijn kenmerken van de marinier. Met lede ogen zie ik de compagnie vertrekken. U heeft het geweldig gedaan.”

Opgeheven schouders

De mannen vertrekken in stijl. “Met trots en opgeheven schouders, zullen wij het Caraïbisch Gebied, het prachtige eiland Curaçao en Marinebasis Parera vaarwel zeggen”, laat scheidend compagniescommandant, majoor der mariniers Eric Piwek, weten en laat zijn mannen voor de laatste keer over het exercitieterrein marcheren.

Ondersteuning

De landmachtcompagnie gaat nu de hoofdtaken van CZMCARIB ondersteunen; de verdediging van de territoriale integriteit van de Nederlandse Antillen en Aruba, het handhaven van de (inter)nationale rechtsorde en het ondersteunen van civiele autoriteiten.

RAKETBRANDSTOF IN DE KACHEL

Zoals de ouderen onder ons nog herinneren sliepen de on-gegradueerden van de diverse squadrons van Valkenburg in de D-Barakken. De accommodatie was toen Spartaans. Lange granieten wasbakken met veel kranen, echter met alleen koud water. (In de winter STEENKOUD). Er was dan in die wasplaatsen een klein potkacheltje. Niet om het lekker warm te maken, maar om te voorkomen dat de kranen bevroren. Een temperatuur van enkele graden boven nul bewerkstelligde dit.
In dit verhaal gaat het niet om deze kacheltjes, maar over de grote potkachel die de temperatuur regelde in de slaapzalen. In die tijd werd deze gestookt met cokes. De hoeveelheid van die brandstof die dagelijks werd verstrekt, was van zo'n klein volume dat wanneer je die snel in de kachel deed, je de temperatuur slechts voor enkele uren aangenaam kon maken.

Er werden diverse dingen bedacht om deze brandstof aan te vullen met middelen welke
aanwezig waren en bij verbranding ook de zo nodige warmte gaven. Meestal in de vorm van
houten producten die in de directe nabijheid aanwezig waren. Zoals onder andere oude houten kleding kasten van de grondschool.
De cokes zelf was opgeslagen in de buurt van de fotodienst. Om te voorkomen dat deze, onder andere door ons, ontvreemd zou worden, liep daar een uitkijk (soort schildwacht).
De schoorsteen van deze kachel liep over de volle lengte van de slaapzaal en ging aan de tegenover gestelde zijde door het dak. Zodoende zorgde deze, zij het miniem, voor temperaturen boven nul.

Als je 's morgens wakker werd lag het ijs op je deken, waar je geademd had, dit ook omdat de kachel 's nachts doofde.
Dit werd niet erg gevonden, lekker onder je deken en knorren maar.
Op de plek waar de kachel stond, een soort zijhok, stond ook een bakstafel. Daar werden veel sterke verhalen en bakken verteld. Wij vonden unaniem dat op deze plek toch wel enige warmte voor ons werd verdiend. De konstabels hadden er iets op gevonden.
De 3 Inch raketten die voor operationeel gebruik door de vliegtuigen afgekeurd werden, haalden zij bij de artillerie uit elkaar. De raket had een vaste brandstof, welke uiteraard licht ontvlambaar was en bij ontbranding zeer hoge temperaturen produceerde. Wanneer deze brandstof beschikbaar was, werd deze, licht gedoseerd in de kachel gedaan. Dit veroorzaakte een hels vuur in dit medium en zorgde voor een zéér aangename warmte, de kachel werd soms bijna doorzichtig.

Deze temperatuur liep soms zo hoog op dat de 15 meter lange schoorsteen voor een deel in plaats van zwart, ook roodgloeiend werd. Een imposant gezicht. En lekker warm.
Eventuele doorbranding van de schoorsteen of een exploderende kachel werd als risico aanvaard. Een door mij geschetste uitvoering van het bewuste medium heb ik toegevoegd.
==========

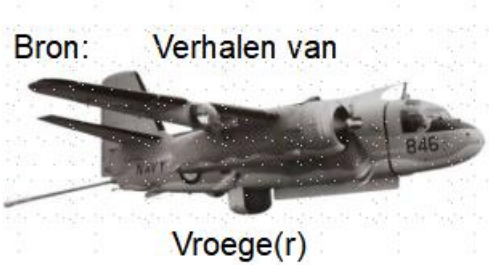

RADIO CAROLINE

Het was 1964. Na mijn opleiding op de grondschool in ‘ 63 werd ik geplaatst op VSQ5. We hadden daar 6 stuks Beechcraft SNB-5 genummerd 080 t/m 085.
Ook was er een S-55 helicopter genummerd 067, genaamd Salomé.
Later werd de SNB-5, TC-45-J genoemd.

Foto gemaakt in 1973 door Henk Ploegstra

Het was een mooie tijd. Niet alleen op het squadron, maar ook in de burgermaatschappij. Er veranderde veel om onder het juk van de gevestigde orde uit te komen. Een van deze dingen was het plaatsen van het eerste schip op zee dat als piratenzender ging uitzenden. Dit eerste schip was “Radio Caroline” genoemd naar de dochter van J.F. Kennedy. Het lag ergens west van ons, net buiten de drie mijl zone van Engeland.
We waren aan het “strietsen” (navigeren) op de Noordzee en hadden deze piraat op ons radiokompas. We peilden hem en gingen er op af. Daar aangekomen draaiden we een paar hogere en wat lagere rondjes.
Caroline zond in die eerste dagen slechts ononderbroken muziek uit, gepraat werd er niet. Tot onze lichte verbazing werd de uitzending plotseling wel onderbroken. De muziek stopte en een welluidende mannenstem zond het volgende uit. “This is Radio Caroline. On this special occasion we transmit a record for the aircraft circling us. Please make one more round”.
Wij, mannen van squadron 5, waren dus de eersten waar Caroline een plaatje voor heeft gedraaid. We hebben het water achter de propellors nog even héél licht in beroering gebracht.

Radio Caroline in haar element.

Niet in verband opererende schepen (bron jaarboek KM 1963)

Mijnendienst

Commandant: kapitein ter zee T. Jellema

Gedurende 1963 waren de volgende eenheden in dienst:

Hr. Ms. Onverdroten, een oceaanmijnenveger van de Onversaagd-klasse, gebaseerd te Den Helder;

het squadron mijnenvegers **123**, bestaande uit mijnenvegers van de Beem-ster-klasse, gebaseerd te Den Helder;

het squadron mijnenvegers **127**, bestaande uit mijnenvegers van de Wildervank-klasse, gebaseerd te Den Helder;

het squadron mijnenvegers **128**, bestaande uit mijnenvegers van de Dokkum-klasse, gebaseerd te Vlissingen;

het squadron mijnenvegers **205**, bestaande uit mijnenvegers van de Van Straelen-klasse, gebaseerd te Hellevoetsluis.

Voor het duikbedrijf en voor het plaatselijk verlenen van assistentie op het gebied van onderwaterwerkzaamheden werden duikvaartuigen, gebaseerd te Den Helder, Vlissingen en Den Oever, gebruikt. De vervanging van de duikvaartuigen type BYMS door daartoe omgebouwde mijnenvegers der Dokkum/Wildervank-klasse is bijna voltooid. Van die nieuwe duikvaartuigen, de Woerden-klasse, kwamen, na Hr. Ms. Woerden in 1962, Hr. Ms. Leersum, Hr. Ms. Lisse en Hr. Ms. Rhenen in de loop van 1963 gereed. Hr. Ms. Cerberus opereerde als duikwerkschip van Den Helder uit.

Een tweetal duiksloepen, welke inmiddels in verband met hun slechte toestand voor de sloop werden verkocht, stonden ter beschikking van de opleidingen en voor havenduikwerkzaamheden. Aan de rijks werf te Den Helder werd opdracht gegeven tot de bouw van 3 nieuwe duiksloepen, welke in de loop van 1964 gereed zullen komen als Hr. Ms. Triton, Hr. Ms. Nautilus en Hr. Ms. Hydra. Daarnaast werd de Y 8651 omgebouwd tot duiksloep en omgedoopt tot Hr. Mr. Argus.

Bij de mijnenbestrijdingsschool doorliepen 5 officieren met gunstig gevolg de opleiding tot mijnenbestrijdingsofficier; 5 officieren zijn nog in opleiding. Aan 11 officieren werd de aantekening mijnenveegofficier toegekend. Aan die opleidingen namen zowel Duitse als Belgische officieren deel.

Elk operatief squadron mijnenvegers doorliep een opwerkperiode van 4 weken bij de mijnenbestrijdingsschool. Die periode omvatte 1 week theorie, 2 weken varend opwerken en een week oefenen op de Mine Countermeasures Tactical Teacher te Oostende. Een Belgisch squadron doorliep samen met Hr. Ms. Onverdroten eveneens een opwerkperiode van 2 weken. Daarnaast werden gegeven: 8 mijnenbestrijdingscursussen aan een totaal van 83 officieren, 4 demolitie cursussen aan 37 officieren en onderofficieren, een aantal interne cursussen aan het bij de mijnendienst geplaatste personeel, 15 deelcursussen aan 174 man, die in opleiding waren bij een andere school, en 12 opleidingen mijnenwachters aan 140 man.

De gezamenlijke opleiding van Belgische, Duitse en Nederlandse officieren, de bezoeken aan de Mine Counter Measures Tactical Teacher te Oostende en de gecoördineerde opwerkprogramma's met Belgische mijnenvegers bleken ook dit jaar de samenwerking en het onderlinge begrip tijdens Navo-oefeningen zeer ten goede te komen.

Flottielje mijnenvegers 1

flottiellecommandant: kapitein ter zee T. Jellema, commandant mijnendienst Nederland.

Ter gelegenheid van de zomerreis van de mijnenvegers van 10 juni tot 17 juli werd het flottielje mijnenvegers 1 gevormd.

1. Het flottielje was samengesteld als volgt:

Hr. Ms. Onverdroten (vlag): commandant: luitenant ter zee der 1e klasse H. C. van der Lee;

squadron mijnenvegers 123, bestaande uit Hr. Ms. Brielle (vlag), Hr. Ms. Borculo, Hr. Ms. Brummen en Hr. Ms. Bedum; commandant: luitenant ter zee der 1e klasse J. van Loon;

squadron mijnenvegers 127, bestaande uit Hr. Ms. Waalwijk (vlag), Hr. Ms. Axel, Hr. Ms. Grijpskerk en Hr. Ms. Eist; commandant: luitenant ter zee der 1e klasse V. F. T. Plas;

squadron mijnenvegers 128, bestaande uit Hr. Ms. Hoogeveen (vlag), Hr. Ms. Dokkum, Hr. Ms. Naarden en Hr. Ms. Naaldwijk; commandant: luitenant ter zee der 1e klasse S. W. F. Hendrikse;

duikvaartuigen: Hr. Ms. Woerden: commandant: luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie J. de Haas; Hr. Ms. Leersum: commandant: luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie J. H. van Hulsen.

Van 10 tot 17 juli bovendien squadron mijnenvegers 205, bestaande uit Hr. Ms. Chömpff (vlag), Hr. Ms. Van Hamel, Hr. Ms. Moppes en Hr. Ms. Lacomblé; commandant: luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie H. C. Besangon.

2. Het vaarschema voor die zomerreis was opgesteld als volgt:

a. 10 juni: vertrek van flottielje mijnenvegers 1 uit Den Helder;

10 tot 14 juni: oefeningen in de Noordzee en de Noorse wateren;

14 tot 17 juni: operatief bezoek aan Odda en nabij gelegen havens te weten: 1) Odda: Hr. Ms. Onverdroten en squadron mijnenvegers 123; 2) Eide: squadron mijnenvegers 127 en 1 duikvaartuig; 3) Eidfjord: squadron mijnvegers 128 en 1 duikvaartuig.

b. 17 juni: vertrek van alle schepen uit hun respectieve havens;

17 tot 21 juni: oefeningen in de Noordzee en de Scandinavische wateren;

21 tot en met 30 juni: niet-officieel bezoek aan Kiel, ter gelegenheid van de Kielerwoche door Hr. Ms. Onverdroten, squadron mijnenvegers 127 (Hr. Ms. Axel tot 24 juni), Hr. Ms. Woerden en Hr. Ms. Leersum (tot 24 juni);

21 tot 24 juni: niet-officieel bezoek aan Flensburg door squadron mijnenvegers 123 en aan Lübeck door squadron mijnenvegers 128.

Hr.Ms. Brielle

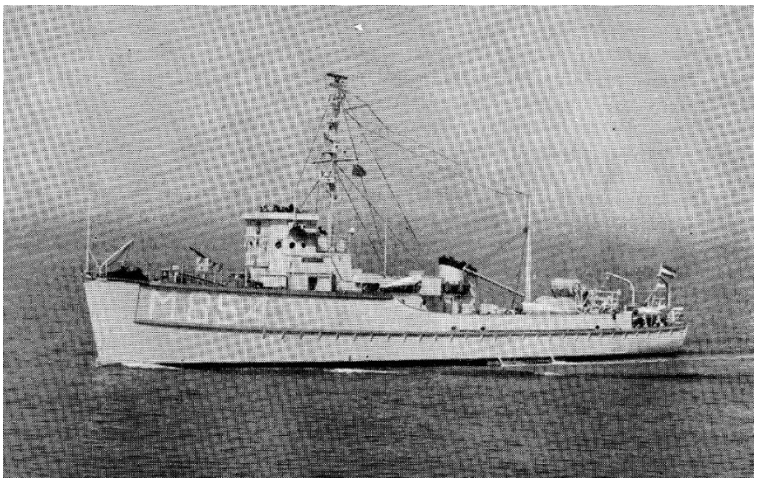

c. 24 juni: vertrek squadron mijnenvegers 123 en squadron mijnenvegers 128 uit hun respectieve havens; 24 tot en met 30 juni: operatief bezoek aan Neustadt door squadron mijnenvegers 123 en aan Eckernförde door squadron mijnenvegers 128.

d. 1 juli: vertrek van alle schepen uit hun respectieve havens;

1 juli: oefeningen in de Scandinavische wateren;

5 tot 8 juli: niet-officieel bezoek aan Uddevalla.

e. 8 juli: vertrek uit Uddevalla;

8 tot 11 juli: oefeningen in de Noordzee voor Hr. Ms. Onverdroten, squadron mijnenvegers 128 en Hr. Ms. Woerden;

8 tot 12 juli: oefeningen in Scandinavische wateren voor squadron mijnenvegers 123 en squadron mijnenvegers 127;

11 tot 15 juli: niet-officieel bezoek aan Oostende ter gelegenheid van de Beneluxvlootdagen, door Hr. Ms. Onverdroten, squadron mijnenvegers 128, Hr. Ms. Woerden en squadron mijnenvegers 205;

12 tot 15 juli: operatief bezoek aan Nijborg door squadron mijnenvegers 124 en aan Aarhus door squadron mijnenvegers 127.

COMPILATIE
INDISCH JOURNAAL
EN REIS HR.MS. KORTENAER
ANTHONY VAN KAMPEN
1948

12-07-1948 KRUISTOCHT VAN DE CATALINA P 85

DEEL 4 (SORONG-FAK FAK)

Het oerwoud, het vreemde meer, de rode handen en de jungle-telegraaf

10-08-1948 Provinciale Drentsche en Asser courant

SORONG, 12 juli

Van Sorong naar Fakfak reizen kan men op verscheiden manieren. Bijvoorbeeld per Higgings-motorboot. Het vaartuig doet er verscheidene dagen over. Men kan het ook te voet doen en het werd dikwijls per voet gedaan. Soms komt de man, die 't doet aan, soms niet. De historie der laatste jaren noemt namen van mannen, die het deden en die ten onder gingen in de duistere wereld van dit deel van de Vogelkop van Nieuw Guinea. Er is ook nog een derde manier. Per vliegboot. En daarmede deden wij het: met de Catalina P 85, dwars over een blauw stuk oceaan, met aan de horizon de bergen en oerwouden. En tussen de Catalina en de hemel en de aarde deinende proppen watten - van cumulluswolken.

Vroeg in de morgen waren we die dag vertrokken. Zo vroeg mogelijk, omdat na de middag hier de wereld boven de aardoppervlakte dichtslaat. Niet zo maar een beetje, maar volkomen dicht. Iedere baai, iedere inham, wordt dan een ketel, tot de deksel gevuld met één compacte massa wolken. En met regen en vaak harde valwinden.

Nieuw Guinea is een vreemd land. Het is een verloren land, een groot terra incognita. En omdat het onbekend, onbetreden is, daarom is het een gevaarlijk land.

Fakfak doemde op, gelegen tegen donkergroen begroeide hellingen: uit de lucht gezien niets dan een schamele, bruingrijze kampong. Met een armetierig stukje steiger als een vinger de baai in wijzend. Groen, groen, groen.

Maar dan glijdt de Catalina naar beneden en terwijl Wassenburg door de opengeslagen blister van het toestel staat te filmen en Pfaff zich er naast wringt om de eerste foto's te nemen, zie ik de aarde opspringen. En alle dingen worden duidelijker en dan weet ik dat Fakfak daar prachtig ligt, in een diepe inham. Er liggen wat schamele prauwtjes aan de kant, een paar kano's, en op de steiger staan een paar honderd zwarte figuren. Dat is de bevolking.

Een kwartier later pagaaien 4 Papoea's de helft van ons naar de wal en hier wacht ons een verrassing in optima forma. Er is geen deftige commissie van ontvangst, maar wel zijn er 50 jongens, jonge Papoea's, en die zingen en fluiten dat het een lieve lust heeft. Dat fluiten gebeurt op lange bruine dwarsfluiten en het klinkt heel wee en gevoelig. Er wordt een mars gespeeld en daarna, als we tegen de met schimmel en modder overdekte steiger opkruipen, het Wilhelmus. De jongens, die geen fluit hadden, zongen. Zo zongen en floten ze daar, aan het einde der wereld, het Wilhelmus. En men behoeft niet sentimenteel te zijn om dan, in zo'n moment, niet de ontroering naar de keel te voelen opwellen. Want van alle plaatsen, die ik in mijn leven zag en waar ik ons volksde lied hoorde spelen, was dit wel vreemdste en allerzonderlingste.

De steiger en de wal waren gescheiden door een dam. Een dam van aarde, waarop, een paar decimeter dik, keien waren gestrooid. Grote, scherpe kantige keien. De jongens liepen over die dam en wij liepen er achter. Na tien stappen deden m'n voeten pijn, hoewel ik sterke laarzen droeg. Maar de jongens liepen er over, op blote voeten alsof het asfalt was. En de ene jongen, die aanvoerder was, en een witte vlag droeg, danste er voor uit, met een glans van trots en dankbaarheid in z'n koolzwarte ogen. Omdat hij de vlag mocht zwaaien en hij voorop ging.

Vreemde dag … met in de verte het geruis van een millioen sagopalmen. Met dicht bij de kampong het monotoon geroffel op drums en trommen. Met schuwe vrouwen achter hoge bomen. En met de mannen rondom ons, starend naar de blanke mensen, die van verre gekomen waren, van zó verre, dat geen enkel Papoeabrein dit vermag te doorgronden. En bij de witte mannen de Grote Man van de Kompenie, over wiens komst dagen en dagenlang gesproken, was, wiens naam door de jungle was gegaan, door trommen en tom toms en door al die andere vreemde, onbekende, mysterieuze instrumenten, waarvan wij, westerlingen, niets weterl. Daar is, in dit verloren rijk, in deze achterhoek van de wereld, geen telefoon, geen radio, geen telegraaf. Er is niets. En toch gaat zo'n bericht van kampong tot kampong, van streek tot streek, dagen en dagen ver. Wie het doet? Dat is de „jungle-telegraaf". Die moet er zijn, maar niemand die hem ooit zag. En geen Papoea, die het U vertelt. Misschien zijn het de vogels van het oerwoud. Ik hoorde daarvan vreemde verhalen en misschien dat ik nog gelegenheid heb U daarover later te schrijven.

De dagen dat wij daar in Fakfak waren zag ik het oerwoud. Voor het eerst zag ik een pad hakken, decimeter voor decimeter, met de klewang. En voor het eerst leerde ik kennen de

somberheid en tegelijk grootse allure van het oerwoud. Ik zag hoe donker het was, terwijl de tropenzon op enkele tientallen meters boven mij stond te blakeren en zengen. Het was daar vochtig en op tal van plaatsen steeg de damp omhoog. Traag, langzaam. We gingen langs moerassen, met de voeten en enkels der Papoea's wegsoppend in de modder en het het taaie slik en wij, ach, zo onervaren in deze wildernis, achter hen aan, het zweet druipend in de modder en het taaie slik slaand en met een vage angst op slangen te trappen, die hier tot de normale jungle-inventaris behoren.

Ik zag vreemde dingen, zo vreemd, dat het moeilijk is daarover te schrijven. Het meer dat daalt en stijgt, zonder dat iemand weet waarom 't daalt en stijgt. Het heeft geen verbinding met de zee. En het water is brak. De Papoea's weten het, zegt men, maar ze houden het geheim voor zichzelf.

Daar is de grot, op de wanden waarvan zich rode handafdrukken bevinden. En andere figuren. Een krokodil, een vis. Een misvormd mens. Wie tekende die rode tekeningen op die rotsen? Een zeer geleerde man heeft gezegd, dat ze eeuwen en eeuwen oud zijn. De rimboe onthult het geheim niet. En de Papoea zwijgt en zegt van niets te weten. En de witte papegaaien vliegen krijsend over en zij zeggen het misschien. Maar wie verstaat de taal der vogels ?

Vreemd … vreemd land. Beangstigend vreemd. Hier komt zelden een blanke. Op de post zit een eenzaam bestuursambtenaar, die zoveel functies in zich verenigt, dat hij nooit tijd heeft zich te verdiepen in de mysteries van dit demonenrijk. Hij is de vertegenwoordiger van het gezag, hij trouwt en hij spreekt echtscheidingen uit. Hij is havenmeester en belastinggaarder. Hij is het opperste recht en hij is de eerste politieman. Hij is de Toean Besar, de Grote Meester. De man, die alles weet ... De opperste die van verre gekomen is. De koning.

Die dag ligt daar in de baai een zilvergrijze grote vogel: de Catalina P 85. Wat kano's peddelen er omheen en in die smalle bootjes, nauwelijks breed genoeg voor een Papoea-lijf, zitten de mannen van het land. En urenlang zien ze op naar de grootste vogel, die ze ooit zagen.

Een enkele maal is er enige beweging. Dan is daar een krokodil, die net even z'n valse ogen boven water laat zien en nijdig zijn geschubde staart boven het water uitslaat.

De dagen duren lang en het zijn hete dagen. Zó heet, dat men verlangend uitziet over het water van de baai. Er zijn bloedzuigers en krokodillen en er is een gerucht van nog andere dieren, die onder het rimpelloze water van die baal moeten bestaan, 's Avonds, als de grootste hitte voorbij is, als men al het vuil en stof en slijk van zich heeft afgespoeld, komt de koelte. Maar met die koelte komen tegelijk de zwermen muggen. Het zijn niet alle malaria-muskieten, maar ze zijn er bij en kinine is niet afdoende.

Olielampen flitsen aan en in een oude tangsi, een inlandse kazerne, spreek ik uren en uren achtereen met een man, die al jaren in dit land zit, en er vertrouwd mee raakte. Ik heb nooit geweten, dat er zulke vreemde dingen op deze wereld gebeuren.

Maar dit land is dan ook niet meer het Westen. Het is evenmin het Oosten. Het is een vreemd, onbekend, onbegrepen land. Een verloren rijk.

Koers: Hollandia.

GENEESKUNDIGE DIENST

Algemeen

Terugziend op het jaar 1964 kan worden vastgesteld dat het een jaar is geweest zonder belangrijke en ingrijpende gebeurtenissen, welke de normale gang van zaken bij de geneeskundige dienst zouden hebben verstoord of aanleiding zouden hebben gegeven tot het nemen van bijzondere maatregelen of tijdelijke van de normale gang van zaken afwijkende regelingen. Alle werkzaamheden op het terrein van de preventieve, curatieve, sociale, en bedrijfsgeneeskunde konden over het algemeen op normale wijze worden verricht en leidden tot bevredigende resultaten. Dat alle vorengenoemde werkzaamheden zonder onderbrekingen en zonder naar buiten blijkende moeilijkheden werden verricht, moge zeker worden vermeld, omdat zij geschiedden tegen de achtergrond van een duidelijk en toenemend tekort aan officieren-arts. Dit laatste maakte het in 1964 bij herhaling moeilijk alle noodzakelijke werkzaamheden rustig en volledig te verrichten en de resultaten van het gehele jaar overziende kan worden gesteld - en het is zeker waard om dit te vermelden — dat deze zeer bevredigend zijn geweest, doordat de te weinige voor de dienst beschikbare officieren-arts zonder ophef meer arbeid hebben verricht en meer werk hebben verzet dan bij een volledige personeelsbezetting van hen zou zijn verlangd.

Met betrekking tot de personeelssituatie betreffende de officieren-arts zij nog vermeld, dat in het afgelopen jaar naast enige officieren-arts, die de dienst met pensioen verlieten, ook enkele jongere beroepsofficieren-arts meenden elders een werkkring te moeten zoeken, terwijl het helaas niet mogelijk bleek de aanwas van het korps officieren-arts van onderaf in de vorm van aanneming van contract-studenten te bewerkstelligen: in 1964 kon - om verschillende redenen - geen enkele contract-student worden aangetrokken.
Reeds in het voorafgaande jaar kwam meer accent te liggen op de werkzaamheden in de Nederlandse Antillen en deze tendens heeft zich in 1964 voortgezet. Het integreren en aanpassen op internationaal en nationaal niveau vond ook dit jaar verder plaats en wederom in langzaam tempo. Hiernaast was er bij voortduring coördinatie op allerlei gebied op nationaal niveau tussen de geneeskundige diensten van de krijgsmachtonderdelen.

Als belangrijk feit in dit verband vond in het afgelopen jaar plaats de installatie van de commissie militair geneeskundige diensten, welke commissie zal bezien de mogelijkheden van integratie en alles wat daarmede samenhangt van de geneeskundige diensten van de krijgsmachtonderdelen.
De vele ontwikkelingen op medisch en militair-medisch gebied dienden zo nauwkeurig mogelijk te worden gevolgd, teneinde binnen de Koninklijke marine die maatregelen en voorzieningen te kunnen treffen, welke nodig zijn om geneeskundig paraat te zijn en een goede gezondheidstoestand te kunnen handhaven.

Algemene gezondheidstoestand

Over het algemeen kan worden gesteld, dat ook in 1964 de algemene gezondheidstoestand goed was. Er deden zich geen epidemieën voor noch lokale explosies van besmettelijke ziekten. Het gebruikelijke aantal griepgevallen was klein en heeft geen bijzondere moeilijkheden veroorzaakt. Er werd geen reden gezien tot algemene voorbehoedende maatregelen (prophylactische vaccinatie) tegen de ziekten van lucht- en ademhalingswegen.

Nederland

Na hetgeen hiervoor reeds werd vermeld is weinig meer op te merken over de gang van zaken

in dit gebiedsdeel. De werkzaamheden op geneeskundig terrein vonden normaal voortgang en naast het personeelsprobleem deden zich overigens geen grote problemen voor.

Nederlandse Antillen

De gezondheidstoestand en het lichamelijke welzijn van de militairen waren in het algemeen goed te noemen. De voorziening met medische specialisten en ziekenhuizen is in de Antillen van zodanige omvang, dat vrijwel alle ziektegevallen aldaar in behandeling konden worden genomen. In die gevallen, waarin superspecialistische behandeling nodig was of waarin belangrijke militair-medische facetten aan het ziektegeval verbonden waren, was het in een aantal gevallen noodzakelijk verdere behandelingen in Nederland te doen plaats hebben, waardoor vervroegde repatriëring niet kon worden voorkomen.

Ten aanzien van de gezinsleden van militairen geldt het voorgaande eveneens, met dien verstande, dat in plaats van militair-medische factoren in enkele gevallen sociaal-medische overwegingen aanleiding gaven tot vervroegde repatriëring van het gezin. In verband met de bijzondere aard der samenleving in de Antillen stelt het verblijf in dit gebied als regel hoge eisen aan het aanpassingsvermogen van het gezin. Een goede voorlichting voor vertrek is van groot belang te achten om moeilijkheden op sociaal en sociaal-medisch gebied te voorkomen.

De procedure van opkomst, keuring en selectie van Antilliaanse dienstplichtigen, welke in 1963 werd begonnen, gaf in 1964 voor zover de geneeskundige dienst hierbij betrokken was, geen aanleiding tot moeilijkheden en had goede voortgang.

Geneeskundige commissies

Het aantal militairen der zeemacht, dat in 1964 een commissoriaal militair geneeskundig onderzoek onderging, bedroeg 306.

Hiervan ondergingen

248 militairen een eerste commissoriaal onderzoek,

18 militairen een herhaald commissoriaal onderzoek,

40 militairen een periodiek commissoriaal onderzoek.

In totaal werden 216 militairen afgekeurd voor de dienst.

Vaccinatietoestand

De vaccinatietoestand is zonder meer zeer gunstig te noemen. De vrijwillige vaccinatie tegen tuberculose blijft goede resultaten afwerpen.

Tandheelkundige dienst

De systematische halfjaarlijkse gebitscontrole van het marinepersoneel verloopt regelmatig en geeft goede resultaten.

Samenwerking met de militair geneeskundige dienst

Geregeld vindt overleg en coördinatie plaats op verschillende vlakken en het stemt tot voldoening, dat een en ander steeds op aangename en nuttige wijze en in goede verstandhouding geschiedt.

SOCIALE ZAKEN

De dienst voor sociale zaken der Koninklijke marine werd ook dit verslagjaar veelvuldig ingeschakeld in verband met verzoeken om advies, hulpverlening en bijstand voor actief dienende militairen en/of hun gezinnen en van nabestaanden van overleden marinepersoneel en voorziet daarmede in een grote behoefte.

Door het aanstellen van een ambtenaar voor sociale zaken voor de Nederlandse Antillen, met als standplaats Willemstad te Curaçao, werd het werkterrein uitgebreid.

In het aantal huisbezoeken - totaal 2480 - verricht door zeven maatschappelijke werksters hier te lande, is een lichte stijging te constateren. De samenwerking met andere maatschappelijke instellingen en charitatieve fondsen bleef goed.
De mogelijkheid om nabestaanden voor te dragen voor een 14-daagse vakantie in huize De Witte Hull te Zeist, voor rekening van het Karel Doorman Fonds, is vervallen als gevolg van het besluit van de stichting Zeemanspot tot opheffing en sluiten van genoemd vakantiehuis.

Aangezien de arbeidsmarkt in Nederland nog steeds ruime werkgelegenheid bood, was het mogelijk de hiervoor in aanmerking komende gedemobiliseerden, afgekeurde- of gepensioneerde militairen desgevraagd in het vinden van een passende positie op vlotte wijze bij te staan.
De grote achterstand in beschikbare woningen voor het personeel der Koninklijke marine bleef ook dit jaar bestaan. Toch kon er een langzame afname van het aantal woningzoekenden worden geconstateerd.
Zo was het bijvoorbeeld mogelijk het aantal gezinnen dat in pensions was ondergebracht van gemiddeld 173 in 1963 terug te brengen tot gemiddeld 70 in 1964.
Behalve dat er vele nieuwbouwwoningen konden worden betrokken, gebouwd met een speciaal contingent ten behoeve van het marinepersoneel, was het ook mogelijk om door middel van woningruil en het verkrijgen van Rijksvoorkeurwoningen gezinnen naar hun standplaats te helpen. Daarnaast kon in vele gevallen de noodzakelijke hulp en bemiddeling worden verleend voor het verkrijgen van huisvesting.
Desondanks daalde het aantal woningzoekenden slechts langzaam. Dit komt deels door het verloren gaan van woningen bewoond door personeel dat de Koninklijke marine om enige reden heeft verlaten en deels tengevolge van de toename van het aantal gezinnen. In drie jaar tijd valt een toename van 440 gezinnen te constateren, deels als gevolg van de tendens van het huwelijk op jeugdige leeftijd. Het zijn vooral de jonge gezinnen, die een moeilijke tijd doormaken.
In het verslagjaar zijn in of nabij de diverse standplaatsen wederom een aantal woningen ten behoeve van het marinepersoneel in aanbouw genomen, waarvan een belangrijk deel in de marinebasis Den Helder.
Het hier eerder genoemde contingent ten behoeve van marinepersoneel, wordt in de vervolge aangeduid als defensiecontingent, waarbij vooraf intern door de krijgsmachtdelen de verdeling van dat contingent is vastgesteld. De reden hiervan is, dat onder handhaving van de reeds bestaande, veelal waardevolle contacten, een zodanige samenbundeling van de activiteiten met betrekking tot de woningverwerving voor de krijgsmachtdelen tot stand te brengen, dat een voor het defensiepersoneel zo groot mogelijk rendement wordt verkregen.

Bron:
Jaarboek
KM 1964

==========

DOOR MENSO DE JONG

In de Blauwe Wimpel van april vroeg A.R. Kelder zich af waarom de Stoomvaart Maatschappij „Nederland” (SMN) nooit het predikaat „koninklijk” kreeg ondanks de verbondenheid met ons vorstenhuis, wat onder andere naar voren kwam bij de naamgeving van vele passagiersschepen.

Delprat zou het niet geweten hebben, omdat hij bij het vijftigjarig bestaan in 1920 in Djakarta werkte en dus niet kon weten waarom de toenmalige directie het aanbod afwees om koninklijk te worden. Zo schreef hij aan Kelder. Nu zal iedereen die Delprat heeft meegemaakt. dat een vreemd antwoord vinden. Delprat was immers een man die graag het naadje van de kous wilde weten. Je kan je dus nauwelijks voorstellen dat hij later - in 1927 werd hij aangesteld als directeur te Amsterdam - nooit bij zijn oudere collega's heeft nagevraagd wat de achtergronden van die beslissing waren.
Bovendien kan er geen sprake zijn geweest van een aanbod, want je diende het predikaat aan te vragen. Ik kan mij dus alleen voorstellen dat opeenvolgende directies het erover eens waren, dat je niet openlijk etaleerde waarom je een vorstelijk geschenk niet ambieerde. Ook in de gedenkboeken over de historie van de SMN is hierover niets te vinden. Zo werd het wellicht het best bewaarde geheim in onze maritieme historie.

Prins Hendrik de Zeevaarder, van 1870 tot zijn dood in 1879 erevoorzitter van het bestuur van de SMN.

Delprat had namelijk beter moeten weten, maar misschien liet in 1985, toen Kelder het hem vroeg, zijn geheugen hem reeds een enkele maal in de steek. Immers, in 1939 liet koningin Wilhelmina de „Oranje” te water in Amsterdam. Daarvoor was er intensief overleg tussen het kabinet van de koningin en de toenmalige voorzitter van de directie, J.F. van Hengel, over het programma en de lijst van genodigden. Mr. J. de Rooij, de latere directeur van de Rederij Amsterdam en vervolgens van Holland Bulk Transport (Nedlloyd), werkte in die tijd op de afdeling secretarie van de SMN in Amsterdam. Die afdeling verzorgde onder meer de zaken het vorstenhuis betreffende, zoals het aanvragen van decoraties.

De eerste jaren van de SMN waren moeilijk, o.a. door het verlies van het eerste schip, de „Koning Willem III", die kort na het vertrek op de eerste reis door brand verwoest werd.

De Rooij vertelde mij zich te herinneren dat toen zijdelings de opmerking is gemaakt dat de feestelijke tewaterlating, die met veel vlagvertoon gepaard ging, geen aanleiding was om koninklijk te worden.

Dat Delprat - het onderwerp zal toen dus wel in de directievergadering behandeld zijn - het zich in 1985 niet meer herinnerde, kan ook een gevolg zijn van de veel gewichtiger zaken die in 1939 de aandacht van de directie vroegen. Zo vertrok Delprat in maart 1940 weer naar Nederlands-Indië om ervoor te zorgen dat er tenminste één directeur buiten Nederland was,

indien Nederland bezet zou worden.
Kelder suggereert in zijn artikel dat de SMN buiten de boot viel bij het verlenen van het predikaat koninklijk. Zoals reeds gezegd, diende een bedrijf evenwel zelf aan de vorst te vragen het predikaat te verlenen. Wel is daarover natuurlijk tevoren informeel overleg geweest of het verzoek ook gehonoreerd zou worden. Dat gebeurde onder andere bij de oprichting van de KNSM en de KPM. In de vorige eeuw werd het predikaat koninklijk terecht beschouwd als een koninklijke aanbeveling, waardoor het zakenleven meer vertrouwen in het nieuwe bedrijf zou hebben. De KPM werd in 1888 opgericht door de SMN en RL, zodat de directies van deze twee rederijen de aanvraag moeten hebben ingediend. Voor hun eigen bedrijven hadden zij een dergelijk vertrouwenwekkend predikaat niet meer nodig. Later, in de twintigste eeuw, wordt het aanvragen van het recht zich koninklijk te mogen noemen een tijdlang een bijna routinematig gebruik. Je kan je voorstellen dat de opeenvolgende directies van de SMN het toen beneden hun maatschappij's stand vonden aan een dergelijke routine mee te doen.

In 1882 bracht de SMN reeds de „Prinses Wilhelmina" in de vaart. Het schip werd omgedoopttot „Lombok" toen in 1896 de „Koningin Wilhelmina", hier afgebeeld tijdens de vaart door het Suezkanaal, in dienst kwam. In 1911 werd het schip naar Frankrijk verkocht na de oplevering van de „Koningin der Nederlanden". Foto via A.J. Boes.

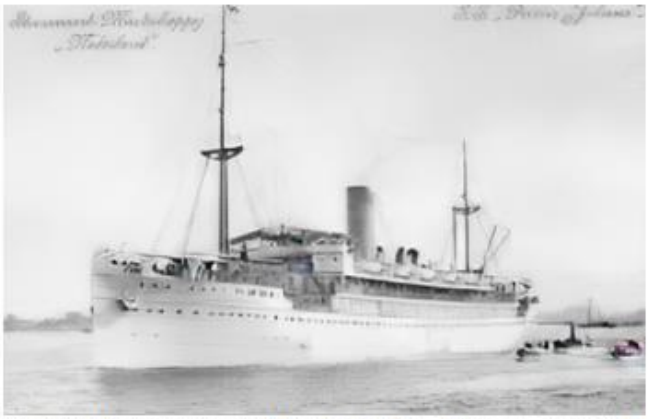

In 1910 liet koningin Wilhelmina de „Prinses Juliana" te water bij de NSM te Amsterdam. Het schip werd in 1930 verkocht aan de KNSM, waarna het in 1941 verloren ging. Foto via A.J. Boes.

Koninklijke beschermheren

Van enkele voormalige SMN'ers heb ik ook gehoord dat de SMN niet koninklijk wilde worden omdat er dan te veel verwarring zou ontstaan tussen de Koninklijke SMN (KSMN) en de KNSM. die bovendien op hetzelfde adres (het Scheepvaarthuis) was gevestigd. Ook die naamsgelijkheid lijkt evenwel niet de werkelijke of enige reden te kunnen zijn. Immers, indien de SMN erg graag koninklijk had willen worden, had een naamsverandering doorgevoerd kunnen worden, bijv, in Koninklijke Nederlandse Mail, de naam die als Royal Dutch Mail reeds in het buitenland werd gebruikt.

Vermoedelijk speelde in 1939 ook een rol dat de SMN reeds dacht aan de mogelijkheid de nauwe binding met het koninklijk huis verder gestalte te geven door prins Bernhard te gelegener tijd te vragen als beschermheer van de maatschappij op te treden. Als gevolg van de Tweede Wereldoorlog gebeurde dat pas in 1949.

Daarmee werd een traditie voortgezet. De SMN was immers nimmer vergeten hoe grote rol prins Hendrik de Zeevaarder had gespeeld bij de oprichting van de maatschappij in 1870 als beschermheer van de commissie die de oprichting voorbereidde. Zonder zijn krachtdadige en financiële steun was de SMN waarschijnlijk nooit ontstaan. Ook later, als erevoorzitter van het

bestuur van de maatschappij. heeft hij veel gedaan, zoals het aanbod in 1873 het geld voor een vijfde schip renteloos voor te schieten.

De betrokkenheid van de prins met de SMN was ongetwijfeld ook de reden dat de rederij niet bij de oprichting heeft gevraagd zich koninklijk te mogen noemen. In de eerste plaats kon dat worden gezien als een schofferen van prins Hendrik. Het zou er dan immers op lijken dat men zijn steun niet voldoende achtte en daarom ook die van koning Willem III verlangde. Ten tweede zou het ongepast zijn omdat de koning zo'n verzoek van een nieuw bedrijf, met zijn broer als beschermheer van de oprichtingscommissie, niet zou kunnen weigeren. Wel had koning Willem III grote belangstelling voor de stoomvaart, wat reeds bleek bij een audiëntie, verleend aan de oprichters van de maatschappij. Niet alleen vroeg hij of de rederij gebruik zou maken van de nieuwe energiebron (olie), maar tevens of het mogelijk zou zijn Luxemburgs ijzer voor de bouw van de schepen te gebruiken. De koning was immers ook groothertog van Luxemburg!
Bovendien aanvaardde koning Willem III het beschermheerschap van de SMN vanaf de oprichting in 1870. Hij bleef dat tot zijn overlijden in 1890. Het verklaart waarom prins Hendrik de Zeevaarder erevoorzitter werd na beschermheer te zijn geweest van de „Commissie ter Bevordering van de Stoomvaart op onze Oost-Indische Bezittingen".

Koningin Juliana en prins Bernhard met twee van hun dochters aan boord van de „Piet Hein".

Ook koningin Wilhelmina gaf veelvuldig blijk van haar belangstelling voor de SMN en dus niet alleen door de „Oranje" te water te laten. Reeds in 1899, een halfjaar nadat zij haar bewind was begonnen, bezocht zij de "Koningin Regentes". De „Prinses Juliana" liet zij in 1910 te water. Haar echtgenoot, prins Hendrik der Nederlanden, was eveneens beschermheer van de maatschappij en wel van 1902 tot zijn overlijden in 1934. Kort na zijn overlijden maakte koningin Wilhelmina met haar dochter prinses Juliana een vakantiereis van zes weken naar Noorwegen. De heenreis werd gemaakt met de „Tanimbar", de terugreis met de „Tabinta". Naast verschillende bezoeken aan de etablissementen en het kantoor van de SMN in Amsterdam, gaf de koninklijke familie ook op andere wijze blijk van haar belangstelling. Zo opende koningin Wilhelmina in 1930 aan boord van de „Johan van Oldenbarnevelt" de nieuwe Noordersluis in IJmuiden; prinses Juliana liet de „Marnix van Sint Aldegonde" te water.

Wat denken oud-SMN'ers?
Uit gesprekken met oud-SMN'ers, waaronder Paul Gaillard, voormalig chef vrachtbureau op de Javakade, en Henk Rootliep, tot voor enkele jaren bestuursvoorzitter van Nedlloyd, blijkt duidelijk dat de meesten het erover eens zijn dat de SMN niet koninklijk wilde worden. Als belangrijkste reden daarvoor- met de mogelijke naamsverwarring met de KNSM als bijkomstige

Tussen een erehaag van zeecadetten komen koningin Juliana en prins Bernhard aan boord van de „Oranje", vergezeld door de directeuren mr. J.A.G. Jonckheer en P. de Josselin de Jong.

reden - wordt aangevoerd dat het koninklijk bescherm-heerschap niet samen kon gaan met het predikaat koninklijk. Die redenering is evenwel aanvechtbaar. Allereerst kon dat in 1939 bij de tewaterlating van de „Oranje" geen rol hebben gespeeld. Er was toen geen koninklijke beschermheer. Bovendien kan men aanvoeren dat bijvoorbeeld de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNMR) koningin Beatrix als beschermvrouwe heeft, maar toch ook koninklijk is. Het is evenwel goed mogelijk dat men daar tot zo'n zestig jaar geleden heel anders over dacht. De KNRM is een instelling voor het algemeen nut zonder winstdoelstelling en gefinancierd door vrijwillige bijdragen. De SMN was daarentegen een commercieel bedrijf. Dat maakte, zeker in vroeger jaren, een groot verschil uit.

Wel mag men aannemen dat opeenvolgende directies van de SMN veel prijs stelden op het handhaven van een goede persoonlijke relatie met de verschillende leden van het koninklijk huis. Misschien waren zij bang dat die verhouding in gevaar zou komen bij de meer formele band, verbonden aan het predikaat koninklijk. Misschien vonden zij het vanaf 1902 niet „netjes" aan de gemalin van hun beschermheer te vragen de maatschappij ook nog eens koninklijk te maken. Misschien vonden zij het beneden de „stand" van een maatschappij met een traditie van koninklijke beschermheren ook nog het predikaat koninklijk te willen ambiëren. Misschien speelden in de loop der jaren al die overwegingen met meer of minder gewicht een rol.

Wel is bekend hoe de directie van de SMN er in 1969 over dacht. Jonkheer M.F. van Lennep, de enige nog levende directeur van de SMN uit die tijd, vertelde mij dat de kwestie of men zou aanvragen koninklijk te mogen worden, wederom ter sprake kwam in dat jaar wegens het komende 100-jarig bestaan van de maatschappij. Ook toen vond de directie het niet nodig. Enerzijds, omdat prins Bernhard reeds beschermheer was; anderzijds, omdat het naamsverwarring zou opleveren met de KNSM. Daar kwam nog bij dat er reeds gewerkt werd aan de in 1970 totstandgekomen fusie met de Rotterdamsche Lloyd, KJCPL en VNS.

Ook de vier prinsessen passeren de erehaag van zeecadetten bij het aan boord komen.

Het 25-jarig huwelijksfeest op de „Oranje"

De laatste gelegenheid waarbij de nauwe band met het koninklijk huis duidelijk tot uiting kwam, was bij het 25-jarig huwelijksfeest van koningin Juliana en prins Bernhard aan boord van de „Oranje" op 2 mei 1962. Er

waren 147 gasten, waaronder velen van vorstelijke huize, aanwezig op het diner, dat gevolgd werd door een bal.
Aan de tafel van koningin Juliana zaten de koninginnen Elizabeth II van het Verenigd Koninkrijk en Fabiola van België, de groothertogin van Luxemburg, de koning van Noorwegen, sjah Reza van Iran, prins Charles van Luxemburg en prins Armin van Lippe. Prins Bemhard deelde zijn tafel met prinses Birgid van Pruisen, prinses Maria Christina van Aosta en de prinsen Louis-Ferdinand van Pruisen en Friedrich Maximilian van Fürstenberg. Van de SMN-directie waren de directeuren Jonckheer en De Josselin de Jong met hun echtgenotes aanwezig. Na het diner, voor het optreden van de bekende goochelaar Kaps, zongen alle gasten het zilveren bruidspaar een lied toe op de wijs van „Tulpen uit Amsterdam".

Het diner zelf bestond uit: les Perles noires d'Iran, le Saumon d'Ecosse fumé, le Fumet de Tortue claire en Tasse, le Suprème d'Oisons aux Cerises, la Surprise de Glace Jubilée, met als wijnen een Taittinger Cuvée des Comtes 1953 en een Chateau Smith Haut Lafite 1953. Zoals vele passagiers op de „Oranje" zullen hebben meegemaakt, werd het nagerecht met een feestelijke vuurwerkshow binnengebracht door de Chinese bedienden. Het bal was een ongedwongen feest, waarbij bijvoorbeeld prins Bernhard en prins Philip zich een tijdje bevonden bij de bar in de derde klasse waar een biertje werd getapt voor het aanwezige personeel dat vrij van dienst was. Er waren namelijk heel wat SMN'ers aan boord. Het schip voer vervolgens naar IJmuiden, waar het in de Noordsluis afmeerde, omdat het wegens de weersomstandigheden niet de Noordzee kon opvaren, wat aanvankelijk wel de bedoeling was.

De „Oranje", geëscorteerd door sleepboten, tijdens de vaart door het IJ met het zilveren bruidspaar en gasten.

Als dank voor het feest benoemde koningin Juliana directeur P. de Josselin de Jong tot Commandeur in de Huisorde van Oranje. Daarnaast kregen zes walfunctionarissen en veertien bemanningsleden van de „Oranje", waaronder de gezagvoerders Groenland en Schulting, 1ste administrateur Van Dijk, maïtre d'hotel Van der Wijs en chef-kok Scholten, de speciale herinneringsmedaille, geslagen ter gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest. Ook de Chinese tafelbediende van koningin Juliana en de, eveneens Chinese, hoofdsteward kregen deze medaille.
Ten slotte verkreeg de directie van de SMN als dank een bronzen plaquette, voorstellende het zilveren bruidspaar, die op de „Oranje" werd aangebracht. Waar zou die plaquette gebleven zijn?

Bron:
De Blauwe Wimpel December 1998

DE OCEAANPOST

No 62. uitgave Radio-Holland N.V. Amsterdam

M/s C E R A M..... d.d .Zaterdag, 7 Maart 1953

STALIN WORDT NAAST LENIN BEGRAVEN.

Het gebalsemde stoffelijk overschot van Stalin is gisterenmiddag in het paleis der vakverenigingen opgebaard. Een cordon van duizenden leden van de Veiligheidstroepen zal een groot gebied rondom het gebouw afzetten. Stalin zal naast lenin in het Mausoleum aan het Rodeplein begraven worden.
De inwoners van Moskou hoorden eerst van Stalins overlijden twee uur nadat Radio Moskou het bericht aan de wereld had bekend gemaakt. Het officiële communiqué zeide, dat alle volken van de Soviet Unie in deze rouwdagen de rijen nog meer sluiten onder de beproefde leiding van de Communistische Partij, vervuld van een vurige liefde voor de partij, want zij weten, dat het grondbeginsel van alle partij activiteit een dienen van het volksbelang is. Geinspireerd door deze partij politiek gaan de volken van de USSR vastbesloten voorwaarts. De broederlijke vriendschap met China, met de arbeiders van alle volksdemocratische landen, alsmede de vriendschapsbanden met de arbeiders van de kapitalistische wereld en de koloniale landen zullen worden bestendigd en ontwikkeld. De partij beschouwt als een der voornaamste taken de opvoeding; van de communisten en alle arbeiders in de geest van grote politieke waakzaamheid en onverzettelijkheid jegens alle binnen- en buitenlandse vijanden, aldus het communiqué.
Wat betreft de opvolging van Stalin werd niets bekend gemaakt.
De Russische minister van Buitenlandse Zaken, Vyshinsky, zou gisteren van New York naar Moskou vertrekken.

NEDERLANDSE REGERING BETUIGT DEELNEMING.

De Chef van het Protocol van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft bij de Soviet Ambassade in den Haag de deelneming van de Nederlandse regering betuigd met het overlijden van Stalin. Hetzelfde zou in Moskou door de Nederlandse Ambassadeur aldaar gedaan worden. Door het departement wordt niet halfstok gevlagd, daar het hier niet het overlijden van een staatshoofd betreft.

C.P.N. STUURT TELEGRAM NAAR MOSKOU.

De Communistische Partij Nederland en de vereniging Nederland USSR zonden telegrammen van deelneming naar Moskou.

NIEUWE STAATSLENING OVERTEKEND.

Het Ministerie van Pinancien deelt mede, dat de nieuwe 3 3/4 procent staatslening zodanig is overtekend, dat op alle inschrijvingen 48 procent kan worden toegewezen, hetgeen betekent, dat voor een bedrag van ruim 416 millioen gulden is ingetekend op de lening van 200 millioen.

MARINESCHIP DRAAGT BIJ VOOR RAMPENFONDS.

De Comrmandant van het Amerikaanse vliegdekschip Wright, dat eind September een bezoek bracht aan Rotterdam, heeft medegedeeld, dat de bemanning en officieren 1050 dollars hebben bijeengebracht ten bate van de slachtoffers van de watersnood.

POLEN VRAGEN DENEMARKEN OM ASYL.

Poolse militaire vliegers, die Donderdag met de straaljager van het Russische type Mig 15 op het Deense eiland Bornholm landden, hebben om politiek asyl gevraagd.

Als Ketelbinkie vertrok Jan van Oostende uit Rotterdam

- Jan van Oostende en Tini Heidema begonnen aan een nieuw leven en genieten van elke dag, zoals tijdens een riviercruise Foto Ellie Schop -

***Naar hij zegt is Jan van Oostende 'zo technisch als zijn houten klompen'. Niettemin kan de ruim zeventig jaar geleden aan de Charloise Huismanstraat geboren vader van drie kinderen en opa van zeven kleinkinderen en één achterkleinkind terugkijken op een indrukwekkende staat van dienst*.**

Ruim 44 jaar was hij gelukkig getrouwd tot in 2000 de dood hen scheidde. Begin dit jaar hertrouwde hij met de dertien jaar jongere Tini Heidema. Het stel is gelukkig, koestert herinneringen van eerdere jaren, maar is ook begonnen aan een tweede leven. Een shoppingcruise met mps. Abel Tasman naar Düsseldorf en Keulen van Kras Ster Vakanties en Bonaventura Rivercruises uit 's-Gravendeel hoort daarbij. Drie jaar na de geboorte van Jan verhuisde het gezin Van Oostende naar een complex juist opgeleverde gesloten portiekwoningen aan de Katendrechtse Lagedijk.
Jan doorliep met succes de openbare lagere school in de Polslandstraat. Een nautisch beroep trok hem wel en daarom wilde hij naar de Zeevaartschool. "Er ging iets mis in Groningen met de aanvraag studiefinanciering daardoor belandde ik op de technische school aan de Beukelsdijk. Met techniek heb ik niets, ik ben zo technisch als mijn houten klompen", grijnst hij in de gezellige salon van het cruiseschip.

Karel Schot
Dus ging Jan naar het 7de en 8ste leerjaar in de Boudewijnstraat van hoofdonderwijzer Karel Schot, die later landelijk bekend werd door zijn Vogelklas. Daar kreeg Jan later in zijn leven

mee te maken. Na voltooiing van de twee extra leerjaren trad de 14-jarige als leerling-elektronisch lasser in dienst van scheepswerf Lithmadern aan de Waalhaven bij het voormalige vliegveld, het bedrijf waar zijn vader ook op de loonlijst stond. Maar ook daar liep het uit op niets. Jan monsterde aan als 'ketelbinkie'bij scheepvaartmaatschappij Rotterdamsche Lloyd. Zijn jongensdroom kreeg via Antwerpen, Hamburg, Bremen en weer Rotterdam een eerste invulling. Daarna vertrok hij op de Drenthe voor een wereldreis naar eerst de Golf van Mexico om vandaar, na een treinreis van Charleston dwars door Amerika, in San Francisco te arriveren bij de Kertosono. Dat schip voer op de Java Pacific Line naar de Filippijnen en Nederlands Indonesië. Na geruime tijd werd Jan van Oostende afgelost en voer hij met de Weltevreden via het Suezkanaal terug naar Nederland. "Mijn reis om de wereld was een feit", memoreert hij tevreden.

Verkering

Jan ging daarna kleinere reizen maken, want hij had ondertussen behoorlijk verkering gekregen en er waren trouwplannen. Om meer thuis te kunnen zijn ging hij 'voor de stad' varen op sleepboten van onder anderen Piet en Leen Smit. Daarna ook op de Rijn op schepen van rederij Damco. Toen zijn dochter zes werd, besloot hij tot een baan aan de wal, maar wel in de nautische sector. Tussendoor behaalde hij allerlei diploma's, ook dat van kapitein en het bijbehorende Rijnpatent. Daar had hij niet veel aan toen hij in dienst trad bij het havenoverslagbedrijf Quick Dispatch. Daar schopte Jan het tot administrateur en kon hij er als 56-jarige vervroegd uittreden. Daar maakte hij dankbaar gebruik van, mede omdat het niet zo boterde tussen hem en allerlei nieuwe werksystemen via de computer. Het oude en hem vertrouwde vakmatige handwerk was afgeschaft en dat zat Jan allerminst lekker.

Uitbollen

Via Jan van der Mussele, waarmee hij al 45 jaar innig bevriend is en door alle landen van Europa heeft gefietst kwam Jan als vrijwilliger bij Vogelklas Karel Schot. Niet lang daarna werd hij benoemd tot penningmeester en dat is hij vijftien jaar gebleven. Recent nam hij afscheid van het bestuur en daarmee sloot hij een succesvolle periode af. Onder zijn strakke beleid werd het vogelasiel op het Afrikaanderplein volledig vernieuwd, is er geen structurele schuld en zelfs een reserve opgebouwd. "Dat staat nu allemaal als een huis, dus het werd tijd mijn werk aan een ander over te dragen. Ik ben nu aan het uitbollen, zeg maar aan het aftrainen om te kunnen overstappen op een nieuw levenspad." Overigens blijft Jan van Oostende betrokken bij de Vogelklas als adviseur, vrijwilliger en donateur. Want er geldt nu eenmaal: eens betrokken bij de Vogelklas, altijd betrokken bij de Vogelklas.

De Oud Rotterdammer

2e jaargangweek 2 – 2008

Mijn leven bij de Koninklijke Marine
Engeland

Wies Platje

Het is vroeg in de ochtend van 15 mei 1989 en ik bevind mij aan boord van de ferry tussen Hoek van Holland en Harwich. Mijn VW Jetta, vol met huishoudelijke spulletjes, kleding en een

actuele routekaart van Londen en omgeving staat op het autodek. Vlug ontbijten en dan door de Britse douane en voor het eerst in mijn leven rijden aan de linkerkant van de weg. Op de M50 rechts invoegen en aan de rechterkant ingehaald worden door haastige Engelsen op weg naar hun werk. Na een half uur merk je dat links rijden snel went en na de afslagen richting Rickmansworth en Northwood stond ik voor de poort van het grote militaire complex van HMS Warrior waar ik de komende jaren zou gaan werken. Omdat in die tijd de dreiging van IRA-terrorisme actueel was, werden mijn papieren uitgebreid gecontroleerd en mijn auto aan de binnen- en onderkant.
Het was een goede gewoonte van de op het hoofdkwartier van de Commander In Chief Eastern Atlantic Area (CINCEASTLANT) werkzame Nederlandse gemeenschap om een nieuwkomer te laten opvangen door een sponsor. Voor mij was dat een bevriende MLD-waarnemer. Mijn vrouwelijke voorganger zou dat voor mij hebben moeten doen maar zij was bij mijn aankomst ziek. Op HMS Warrior waren in die tijd het maritieme NAVO-commando over de Oostelijke Atlantische Oceaan en een tweetal Britse hoofdkwartieren gevestigd.

Na het inchecken in de mess en het doen van andere formaliteiten kwam ik eindelijk op mijn streng beveiligde werkplek (NATO Intelligence) diep onder de grond waar ik kennis maakte met mijn nieuwe collega's. Mijn chef was een vrouwelijke commander van de Amerikaanse marine, waarover later meer. Een Canadese lieutenant-commander was verantwoordelijk voor het bijhouden van Sovjet out-of-area operaties en een Britse squadron leader volgde de Sovjet maritiem gerelateerde luchtoperaties. Mijn functie was het schrijven van oefenscenario's en het bijhouden en analyseren van de patrouilles van Sovjetinlichtingenschepen. Een andere Britse squadron leader coördineerde de automatisering van het inlichtingenberichtenverkeer. Ter ondersteuning van onze werkzaamheden werkten een vrouwelijke onderofficier van de Britse Luchtmacht en een drietal Engelse Marva's op het bureau. Afwisselend waren op gezette tijden reserve officieren van de Britse marine en luchtmacht voor een bepaald project op het kantoor werkzaam.

Het wakker worden op de ferry, de autorit naar Northwood en de introductie op het bureau was al met al best hectisch en ik was dan ook blij te zien dat aan de wand een fotogalerij hing met daarop een aantal van mijn Nederlands voorgangers. Ik realiseerde me toen met enige trots dat ik de eerste vakofficier van de dienst was die deze buitenlandse positie ging vervullen.

Na een paar dagen was mijn voorganger weer genezen en introduceerde zij mij bij de andere divisies van de NAVO-staf en bij een aantal Britse staven op het grote complex en hoewel de Britten bekend staan om hun bedrevenheid in het toneelspel konden enkelen hun teleurstelling over het feit dat mijn charmante voorgangster afgelost werd door een aanzienlijke oudere Hollandse man maar nauwelijks onderdrukken. Mijn chef was wel blij met mij omdat ik meer kennis over maritieme intelligence meegenomen had dan waarover mijn voorgangster beschikte.

Na een week werd ik bij de Chef-Staf, de Nederlandse schout-bij-nacht Haver Droeze, geroepen: "mijnheer Platje, laat ik eerlijk zijn, ik had graag een ltz 1 op uw stoel gezien, maar Hoofd MARID in Den Haag is kennelijk van mening dat u het aan kan. Ik wens u veel succes in

Northwood". Een maand later, na een ochtendbriefing waarbij ik de Duty Briefer was riep hij mij weer bij zich met de woorden: "Wies, van harte welkom in de staf".

Ik was er al snel achter dat in het Verenigd Koninkrijk vaak een ander soort Engels gesproken wordt dan dat ik mij had voorgesteld. In het begin merkte ik dat de aanpassing me veel energie kostte maar dan ontdek je na een paar maanden dat je droomt in het Engels en dat je in het Engels gaat denken. Ik koos voor een uitzending van twee jaar zonder gezin omdat mijn vrouw een leuke baan had, de jongens nog studeerden en de huisdieren bij aankomst in Engeland een half jaar in quarantaine moesten gaan.

Na een paar weken huisvesting in de officiersaccomodatie van het complex verhuisde ik naar het huis in Croxley Green waarin ook mijn voorganger gewoond had. Het was een gerieflijk huis, groot genoeg om logés te ontvangen en die zijn er veel geweest. Omdat ik mijn gezin in Nederland had achtergelaten waren de reis- en verblijfkosten best comfortabel. Huur, energie en schoonmaak werden volledig vergoed en ik kon tweemaal per maand een vliegticket naar Nederland declareren waarvan ook mijn vrouw gebruik kon maken. Koken deed ik meestal zelf maar ik at ook regelmatig in de mess, waar ik van de Engelse Curry's ben gaan houden.

De Nederlandse gemeenschap op het hoofdkwartier bestond uit zeventien officieren waarvan de meesten met hun gezin waren uitgezonden. De onderlinge sfeer was erg plezierig en het leek wel of iedereen het fijn vond om, als Nederlanders onder elkaar, geen Engels te hoeven spreken. Het was een goede gewoonte dat elke natie eens per jaar een ontvangst organiseerde voor de leden van de staf. De Nederlandse avond werd rond Koninginnedag georganiseerd. Met een crewtrainingsvlucht werd vanaf Valkenburg het combo van de Marinierskapel ingevlogen en omdat dat vliegtuig toch moest vliegen konden en passant Hollandse haringen worden meegenomen. Veel Engelsen griezelden trouwens van deze lekkernij. Bij vertrek en aankomst van een nieuwe Nederlander werd in een lokale pub een biertje gedronken, wat overigens ook gebeurde als op het bureau wat te vieren was. Meestal in

Intelligence section

de *Rose and Crown* in het nabijgelegen Harefield werd dan, als het weer het toeliet in de Beer Garden een pub lunch gehouden waar echt Engelse gerechten als Steak and Kidney Pie en Apple Crumb with hot Vanilla op het menu stonden.

Pub Lunch

De jaarlijkse ontvangst door de Britse officieren vond plaats in het Admiralty House, een prachtig landhuis omringd door terrastuinen en gazons. Bij aankomst werd je ontvangen door één van de in een rij opgestelde Engelse marine en luchtmachtofficieren die je met een onderhoudend gesprek afleverden bij de vlag- en opperofficieren van het hoofdkwartier die je vervolgens vriendelijk welkom heetten. De tijdelijke begeleider regelde een drankje voor je en leidde je dan naar de aanwezige gasten. Vervolgens ging hij of zij weer keurig naar de rij bij de ingang om de volgende gasten te verwelkomen. Aan het einde van de ontvangst marcheerde een marinierskapel het gazon op en voerde daar een muzikale show op die om 21.00 met het spelen van een taptoe werd afgesloten. Ik heb het drie keer meegemaakt en ben er nog van onder de indruk. Het sociale hoogtepunt in Northwood was het Zomer- en Winterbal. Avondkleding, livemuziek, cocktailbar en een hoffotograaf. Britse chique in optima forma.

Summer Ball

Na al deze prettige zaken kan de lezer zich mogelijk afvragen of er in Northwood wel eens gewerkt werd. Laat ik die vraag dan ook maar meteen positief beantwoorden. Bij tijd en wijle heel hard. Toen de Golfoorlog uitbrak en de Sovjetunie in een stortte was het bij NATO INT zelfs behoorlijk hectisch. De Assistant Chief of Staff Operations and Intelligence, een Amerikaanse captain, was een veel eisende, recht door zee type man waarvoor mijn chef bevreesd was. Omdat zij nauwelijks ervaring had in het werk waarvoor wij verantwoordelijk waren bestond haar leiderschap in het eerste jaar uit het summier aangeven van instructies die zij van captain Jim kreeg om zich vervolgens in haar kamer op te sluiten. In het begin had ik best last van haar grillig gedrag. Amerikaanse marineofficieren moeten jaarlijks een fysieke test doen en omdat zij nogal gezet was zag ze daar iedere keer enorm tegenop. Een maand van tevoren at ze de hele dag door bleekselderijstelen en was haar humeur zeer onvoorspelbaar.

Zoals gezegd hadden de vier overige officieren hun eigen afgebakende verantwoordelijkheid. Voor mij was dat: Exercise planning, Sovjetinlichtingenschepen, Indicators and Warning (I&W) en training van reservepersoneel van de Britse marine en luchtmacht dat bestemd was voor oorlogsfuncties in het hoofdkwartier. Over Exercise planning

later meer. Ieder van ons was per toerbeurt een week Duty Briefer. Dat hield in dat je dagelijks om 12.00 Z de CINCEASTLANT Maritime intelligence summary verstuurde. In dit bericht werd de laatst bekende positie en bijzonderheden weergegeven van alle Sovjetcombattanten en hulpschepen die zich in het bevelsgebied bevonden. Eén wand van het kantoor bestond uit een zeekaart van de oostelijke Atlantische Oceaan. Hierop werden op aanwijzing van de Duty Briefer de posities van bovengenoemde schepen weergegeven. Op maandag- en woensdagochtend werd de Nederlandse Chef-Staf, zijn Deputy, een Britse commandeur, en de Franse delegatieleider op het kantoor door hem gebriefd over de situatie op zee. Op vrijdagochtend vond de grote wekelijkse briefing plaats waarbij NAVO-voorlichting, meteo, operaties en inlichtingen een presentatie gaven over wat de afgelopen week had plaatsgevonden en wat de verwachting voor de komende week was. Als Duty Briefer werkte je de hele week aan deze inlichtingenpresentatie.

De briefingroom in het hoofdkwartier was een imposante zaal waar met behulp van dia-, film- en computerbeeldprojectoren de presentaties konden worden ondersteund. Na afloop stelde de Britse admiraal steevast, met een speciaal soort Engels, enkele vragen, die hij doorgaans zelf beantwoordde. Als jouw presentatie met een tevreden blik van de baas eindigde was dit een bevrijdend moment omdat ik dan meestal de week afsloot met een autorit naar Heathrow om het weekend met het gezin in Alphen aan den Rijn door te brengen.

Jaarlijks werden in een grote oefening op de Atlantische Oceaan de maritieme oorlogsplannen van de NAVO beoefend. Hieraan namen vele tientallen schepen en vliegtuigen deel. Afhankelijk van het operatiegebied hadden deze oefeningen de codenamen Northern Wedding, Ocean Safari en Sharp Spear. Het scenario van de eerste twee oefeningen werd samengesteld op het hoofdkwartier van de Supreme Allied Commander Atlantic (SACLANT) in Norfolk (Virginia) en geleid vanuit ons hoofdkwartier in Northwood. Voor de planning fase betekende dit dat ik regelmatig naar Amerika ging en daar nauw samenwerkte met een Canadese luchtmachtofficier die bij SACLANT dezelfde functie had als ik in Northwood. De planning van Ocean Safari vond plaats in Lissabon. Had de planning fase vanwege het vele reizen zo zijn aantrekkelijkheid, heel anders was mijn betrokkenheid bij de uitvoering van de oefening in ons hoofdkwartier in Northwood. Een paar dagen voor aanvang stroomde het hoofdkwartier vol met Amerikaanse en Britse reservisten en werd NATO INT in drie wachtdivisies ingedeeld. Aan het hoofd van de divisie stond een Amerikaanse captain die leidinggaf aan de zee, lucht en onderwater desks. Mijzelf en twee van mijn collega's werden supervisor van de wachtdivisie wat in de praktijk betekende dat, als er iets misging - hetgeen in het begin met veel onervaren reservisten nogal eens gebeurde – de supervisor in de ogen van captain Jim en mijn Mary-Ann tot pispaal werden verheven. Het betekende drie weken hoge druk in het volgende slopende wachtschema: 08.00 tot 20.00 – 08.00 tot 20.00 – 20.00 tot 08.00 – 20.00 tot 08.00 – 08.00 tot 20.00 enz. Ik heb in mijn tijd in Northwood drie van deze oefeningen meegemaakt. Naast deze life oefeningen werd om de twee jaar de papieren oefening Wintex gehouden wat ook weer betekende drie weken werken in het bovengenoemde schema. Toen de muur was gevallen werd het oefenscenario veranderd en was ik drie keer in Norfolk (Virginia) om daar mee te werken aan scenario’s die voornamelijk ten doel hadden Rusland te laten weten dat er van NAVO-zijde geen gevaar te duchten was.

Tenslotte hield ik me regelmatig bezig met het ondersteunen van militaire Britse reservisten die in tijd van oorlog in het hoofdkwartier zouden worden tewerkgesteld. Voor NATO INT was dit een tiental officieren van de Royal Navy en Royal Air Force. Elke woensdagavond kwamen enkelen zich bekwamen in het Command and Control computersysteem van het hoofdkwartier en oefenden ze in het opmaken van inlichtingenberichten. Op afroep werd daarbij mijn assistentie gevraagd. Daarnaast organiseerden zij oefenweekenden waarbij het mij altijd opviel dat deze burgers uitstraalden bezig te zijn Good Old England voor iets verschrikkelijks te behoeden. Eén maal per jaar werd in Portsmouth een weekend voor marine reservisten georganiseerd met een educatief en sociaal onderdeel. Dineren in een prachtige zaal met een imposante openhaard met in het houtwerk daarboven de kanonskogel waarmee, zoals mij werd verteld, hun legendarische admiraal Nelson zou zijn gedood. Dit laatste klopt overigens niet, Nelson werd gedood door een Franse musketier die Nelson herkende aan de lege linkermouw van zijn jas. Nelson had zijn arm tijdens een eerder gevecht verloren.

Na al het oefengeweld toch ook nog even terugblikken op twee leuke weken in het Zuid-Duitse Oberammergau. In dit prachtige stadje, bekend van de daar gehouden Passiespelen, was de NATO-School van het hoofdkwartier van de geallieerde strijdkrachten in Europa (SHAPE) gevestigd. In juni 1990 volgde ik daar de ACE Abbreviated Staff Officers Orientation Course. Het was relaxed aanhoren van presentaties en vooral ook genieten van de fraaie omgeving. In de wintermaanden vertoefden er in dit prachtige skigebied naar verluid voornamelijk Amerikaanse vlag- en opperofficieren.

Na twee jaar was mijn term ten einde en zou ik met FLO gaan. Ik wilde nog best een jaar doorgaan en toen schout-bij-nacht Leertouwer als nieuwe Chef-Staf kennis kwam maken met NATO INT, kaartten Captain Jim en Mary-Ann dit met hem aan en binnen week was dat geregeld.

Op 1 januari 1991 werd ik bevorderd tot luitenant ter zee der 1^{e} klasse en overgebracht naar het korps zeedienst. In mijn laatste jaar in Northwood, toen ik mij voor de tweede keer voorbereidde op mijn FLO, werd ik gebeld door het nieuwe hoofd van de dienst in De Haag die mij vroeg voor drie jaar bij te tekenen om mee te werken aan een poging tot het in stand houden van een eigen marine inlichtingenorganisatie. Dit was een uitdrukkelijke wens van de marineleiding die bezorgd was over het feit dat deze specialiteit, door een politiek afgedwongen volledig opgaan in de Militaire Inlichtingendienst, zou gaan verdwijnen. Ik voelde mij fit genoeg om deze uitdaging aan te nemen en zo vertrok ik dan na drie jaar via Dover en Calais uit wat toch best 'mijn Engeland' geworden was. In mijn nieuwe en laatste functie zou ik Hoofd Verwerving en Distributie worden van wat toen nog de marinetak van de Militaire inlichtingendienst was. Over mijn laatste baan en wat er daarna gebeurde leest u de volgende keer.

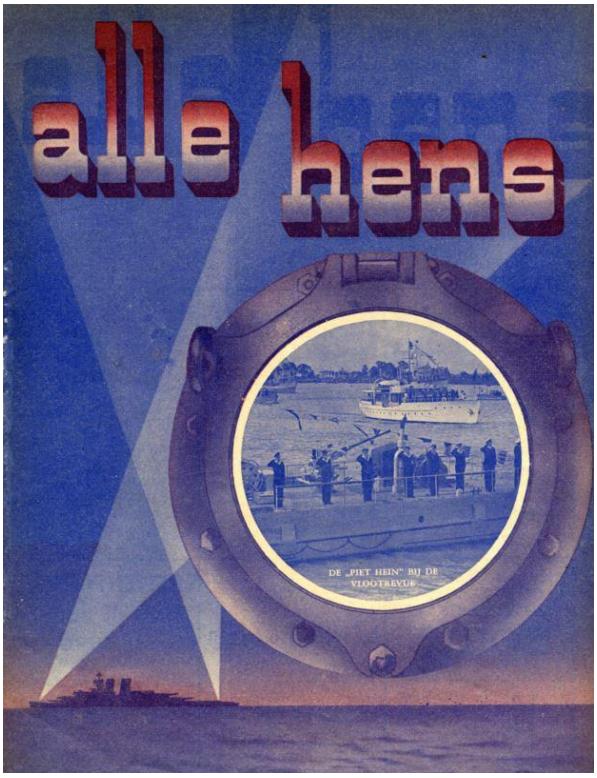

PARADE DER GESPIERDE VOETEN

Triomphdagen voor de Koninklijke Marine

Zo behoort dan de 32e Internationale Vierdaagse weer tot het verleden. Van de 6.584 deelnemers, waaronder veertien Fransen, drie Denen en drie Belgen, negen Noren, één Amerikaan, en één Engelsman, die op de eerste dag aan de start verschenen, wisten er precies 5.900 de eindstreep te behalen.
De Koninklijke Marine, waarvan van de 374 deelnemers er 337 kruisdrager werden, heeft tijdens deze Vierdaagse, zowel wat betreft de capaciteiten en het moreel der deelnemende detachementen, vooral die van de mariniers en marva's, als de uitstekende verzorging en verpleging en hetgeen gepresteerd werd tot verhoging van de feestvreugde, bij de Vierdaagse lopers en niet het minst bij de bevolking van Nijmegen en de honderden toeristen, een indruk achtergelaten, welke met recht een ware triomph genoemd mag worden.
Dank zij de aanwezigheid van de M.T.P.-jeep, de welwillende medewerking van de sergt. der Mariniers, v. d. Hurk, en de voortreffelijke rijvaardigheid van de korp. der Marns., Faas, kunnen wij een uitgebreid verslag uitbrengen over het aandeel, hetwelk de Koninklijke Marine bij deze Vierdaagse heeft gehad.

Met doorzetten en volharden!
Zó hebben onze Mariniers, onze Matrozen en Marva's de 160 kilometer afgelegd. Met een taaie wilskracht, met een lach en een traan en in een sfeer van onderlinge kameraadschap en hulpvaardigheid hebben zij gezegevierd over blaren en stijve kuiten en vooral over dat ding, dat brandend hete ding, dat vier lange dagen als een gouden discus aan de koperen hemel hing. Want dat deed het hem!
Het maakte de keien scherper, het asphalt papperig, het mulle zand als lava. Het deed de blaren zwellen en maakte de benen als lood, de geweren als boomstammen en het baaien hemd als een bontjas.
Vier dagen lang hebben wij dat Marinewandelleger vanuit onze jeep ga- gadegeslagen als het beste onderdeel van dat machtige Vierdaagse korps van overigens ook stoere troepen militairen van land- en luchtmacht, politie en grenswacht, de kleurrijke groepen van wandel- en sportverenigingen, de bonte verscheidenheid van gespierde jongelingen en blonde' maagden, van nog kinderen en.... grijsaards.
In het prille morgenuur met straffe pas, fluitend en brullend, dat het potje met vet voor de zoveelste maal op tafel werd gezet. In de broeiende middaghitte zich neuriënd voortslepend in de zwoele atmosfeer en des avonds strompelend, badend in het „L'eau transpirant" op weg naar de eindstreep.

De eerste dag door de vrijwel schaduwloze Betuwe, langs de zwangere bongerts met Elst als het strategisch Vierdaagse knooppunt; de tweede dag door het land van Maas en Waal, langs de korenvelden, heldergeel brandend in de zon, met het pitoreske dorpje Wijchen als brandpunt; de derde dag over Nederhasselt naar Mook en van daar over de mulle heuvelen van de piasmolen naar het feestelijk Groesbeek; de laatste dag naar Grave, Kuik en Gennep en terug door de Maasvallei.
Geen woorden van bewondering genoeg voor de parmante Marva's, die als pauwen zo fier, zonder uitvallers, de finish bereikten. Ja, weliswaar fnuikte de onbarmhartige hitte veel van de kracht van onze Marine-vrouwen. We hebben er enkelen schreiend zien strompelen over de asphaltpap en anderen puffend en met een snik zien opvangen door haar zusters.
Maar niet één bleef er achter! Mede dank zij de ferme training met de groep uit Den Haag.
En dan de Mariniers! Zij vormden het hart van de Marine met „doorpersen" als devies.
Hulde voor de 76 man uit Volkel, goed getraind en tot en met gestimuleerd en aangevuurd door hun Commandant, de Overste Nass, die met zijn belangstelling geen ogenblik zijn mannen in de steek liet.
Een woord van respect voor de Mariniers van de Afdeling Doorn en het gehele detachement van de Oude Alexanderkazerne te Den Haag, welke twee groepen als de enige mannelijke Marine-afdelingen zonder uitvallers de Vierdaagse uitliepen.

Gewis, onze Mariniers hebben de eer en de goede naam van het aloude Korps ten koste van zweet en blaren verdedigd tot het bittere einde. Allerwegen was hun wijze van marcheren ondanks hun geenszins lichte, overigens keurig verzorgde uitrusting, oorzaak van daverende ovaties en niet ten onrechte hebben hun namen geprijkt in de Vierdaagse-headlines van de gehele Nederlandse dagbladpers en werden zij door de sportverslaggevers gekwalificeerd als de beste militaire lopers.
We zouden in ernstige mate tekort schieten, wanneer we niet enige regels wijdden aan de mannen van de Vloot. Zeker, ze waren niet zo taai als de Mariniers — immers het zijn nu eenmaal geen Mariniers — maar wanneer we bedenken, dat voor hen niet een luchtig khaki-shirt, maar het zwart- baaien hemd als tenue gold, dan gaat onze Mariniers-duim vol respect omhoog!
Zó liepen die matrozen! En ze hebben meer zweetdruppers op hun gebruinde borsten zien glinsteren dan er blaren geprikt zijn door de Marineverplegers. En dat waren er zo om en nabij de 6.000.... ongeveer een blaar per deelnemer!!!

Met de beste vulpen nog niét!

We kunnen wel tien nummers van Alle Hens volschrijven over de keiharde Mariniers, over de stoere Marva's en de kranige Jannen, over de blijde lach van de zingende meisjes, over de pruimende, de snotterende, maar bewonderenswaardige oudjes, zo van om en nabij de 75.... Maar wat we met de beste vulpen ter wereld niet kunnen vastleggen, noch met. de meest volmaakte camera kunnen vereeuwigen, is de sfeer van de Vierdaagse.
We zagen ergens bij Groesbeek een patertje langs de kant van de weg en zijn ogen fonkelden achter zijn moppig brilletje, telkens wanneer hij een beker met het koele nat uit de kloosterbron kon leeggieten boven een bezwete hals. We hebben in stilte genoten van een dikbuikig renteniertje, ergens op het gazon van een blinkend landhuisje, die een dikke waterstraal uit zijn tuinslang op het zwoegende wandelleger gericht hield.
En wat was er heerlijker voor de jeugd, om volle emmers water neer te laten plensen over verhitte politiehoofden! Dat kan alleen op de Vierdaagse! Toen hadden we met onze jeep rustig een tuinhekje omver kunnen rijden, om dan niet met verwensingen, maar met pruimen en karnemelk overladen te worden.
Eindeloos was het leger van fluitende en zingende wandelaars en even eindeloos de files auto's met verzorgers, met fruit en koele dranken, met loudspeakers en journalisten, met autoriteiten (wat zijn er veel!) filmoperateurs en fotographen.
Overal langs de weg enthousiast klappende en hulpvaardige handen met water, met melk en chocolade en in de dorpen langs het parcours een feeststemming zonder weerga, met schetterende fanfares, met vlaggen van alle landen, met zwartgerokte burgemeesters ....
Dat moet je zelf zien, die bonte mengeling van gezellige dorpsbewoners op z'n Zondags, op het stoepje voor hun huis, onder de lommerrijke bomen op het marktplein, tegen de muziektent aan en maar juichen en klappen, telkens wanneer er maar te juichen en te klappen viel.
Kortomen een prima organisatie van dit wandelevenement en een even voortreffelijke verzorging van de wandelaars.
De Koninklijke Marine evenwel, zij spande wat die verzorging betreft, de kroon!

Zeker, onze Marinemensen hebben tijdens de Vierdaagse hun beste beentje voorgezet, maar stellig durven wij beweren, dat dit naast hun eigen wilskracht en uithoudingsvermogen te danken is geweest aan de loffelijke verzorging.
En dan noemen wij eerst de medische dienst met haar doktoren, verpleegsters en verplegers. Wat zij gepresteerd hebben, onderweg en vooral op de grote rustplaatsen, verdient een woord van bewondering en van waardering. Niets was deze mensen te veel en ook geen enkele niet Marineman en vrouw klopte tevergeefs bij hun Rode Kruiswagen aan.

Evengoed georganiseerd, even snel en met evenveel spontaniteit hebben vooral de Marva's van de voeding- en cantinewagens, welke de lopers overal somtijds letterlijk op de hielen zaten, haar lang niet gemakkelijke werk verricht.
Op de grote rustplaatsen hebben wij onze Marva's leren kennen als volleerde huisvrouwen. Haar vriendelijk en bemoedigend woord, haar bijna moederlijke bezorgdheid waren niet zelden de stimulans om de ransel weer te grijpen, het geweer over de schouder te werpen en met vernieuwde kracht de volgende zoveel kilometers te gaan afleggen.
In het H.B.S.-gebouw aan de Kronen- burgersingel was het grootste gedeelte van de staf, het verzorgingspersoneel en de deelnemers ondergebracht.
Van daaruit werd er 's morgens gestart, daar keerden de deelnemers des avonds weer terug, doken er onder de koude douches en bijtijds vermoedelijk niet onder, maar óp de wol, om welverdiend te snurken.
Daar werd gegeten en gedronken in de open lucht, des avonds opgeluisterd door de band van Doorn, de kapel uit Hilversum en gramaphoonmuziek.
En wanneer we spreken over „alle Hens" van de H.B.S. aan de Kronenburgersingel, dan zouden wij de Hoofdmarva II Michels de „bezorgde kloek" willen noemen in de meest gunstige zin. Om haar draaide daar de zaak en het draaide prima! Waar wij, Mariniers, een punthoofd zouden hebben gekregen van al de redelijke en onredelijke zeurpieten, de kriebelkoorts van al de telephoontjes en lijsten en wellicht in koelenbloede teneinde raad een bloedstreep zouden hebben getrokken door geheel het H.B.S.-complex, bleef zij uiterst kalm, altijd even welwillend en vriendelijk op haar post.

Tien Vierdaagse kruisen op haar borst! En evenzo tien medailles voor de Schipper Westerdijk van Hr. Ms. „Cornelis Drebbel", het logementschip, welke met vlotkombuis van Hr. Ms. „Wachtschip Willemsoord", waarop de maaltijden werden klaargestoomd en Hr. Ms. „De Leeuw", waarin Marva's en een aantal V.H.K.'sters waren gehuisvest, aan de strekdam nabij de voetbrug ligplaats hadden en voortdurend belangstelling trokken van vele Nijmegenaren en toeristen.

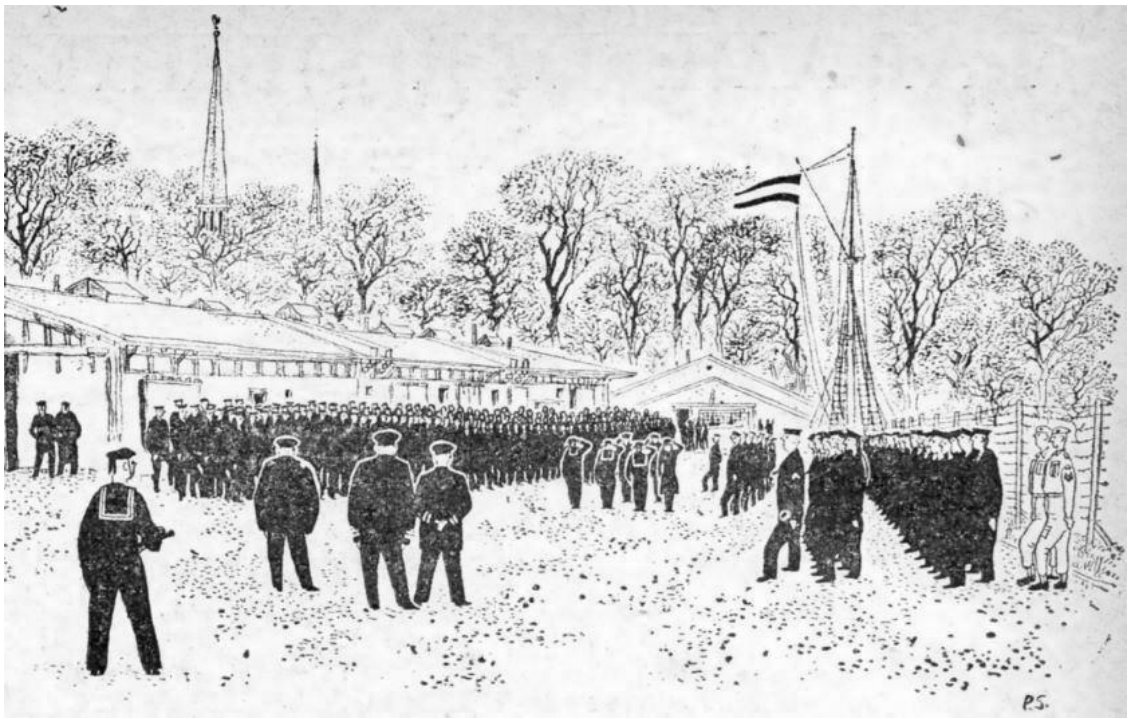

Dat deze Schipper geen Vierdaagse kolder heeft gekregen en niet uit wanhoop in de Waal gesprongen is, is ons een raadsel, want hij, noch zijn keur van koks en botteliers hebben een uur rust gehad.
Hadden de Vierdaagse lopers de blaren meestal op de hielen en voetzolen, de Schipper, de koks en hofmeesters, de chauffeurs, de spelers van de band uit Doorn, de kwartiermakers en de corveëers, kortom al het verzorgingspersoneel had ze op de handen.
En geen kleintjes!

Last not least een woord van lof aan het adres van de onvermoeibare officier van Administratie III T. Kentson, de stuwkracht van geheel de voedings- affaire....
Hoog bezoek en de triomphale finish Ook de M.T.P.-mannen met hun jeep , hebben hun sporen verdiend. Reden zij tijdens de Vierdaagse geregeld langs de zwoegende en persende tippelaars, om naast de controle op de naleving van de aan de Marinemannen gestelde eisen met betrekking tot het dragen van uitrusting en geweer, vooral door de nakomers, geheel op eigen initiatief alle stof-oplaaiende voertuigen tot langzamer rijden te bewegen, zij deden tevens ordonnancedienst voor het Rode Kruis en de verzorgingswagens.

Op de morgen van de laatste dag wachtten zij aan de rand van de stad de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten, de Lt. Admiraal C. E. L. Helfrich op. om hem en andere autoriteiten, waaronder de Chef Korpsstaf Korps Mariniers, de Kol. der Marns. L. Langeveld, de KLTZ D. J. A. Westerveld, Chef Staf van de Commandant Zeemacht, HOMVA II H. v. Slooten, Chef M.V.A. en de Commandant en 1e Officier van het tijdelijke Marinedetachement Nijmegen, respectievelijk Maj. der Marns. G. H. v. d. Spek en LTZ I KMR J. Klijn, in pijlsnelle vaart voor te rijden naar de grote rustplaats, waar de autoriteiten kennis namen van de medische dienst en de wijze van voedselvoorziening en zich hun voldoening uitsprekend, op ongedwongen wijze met de deelnemers onderhielden.

Dank zij de politiële routine van de M.T.P.-mannen, die met een sierlijke vaart de autocolonne door de overal op de weg verspreide wandelaars heen wisten te manoeuvreren, konden de autoriteiten tijdig op de „Drebbel" lunchen om in de namiddag, na een inspectie van de H.B.S. en de hoofdpost der Geneeskundige Dienst, zich ter hoogte van het St. Canisiusziekenhuis op de weg naar Mook, op te gaan stellen voor het afnemen van het défilé.
Terwijl in de St. Annastraat en nog verder weg, tot ongeveer 5 kilometer voor Nijmegen een menigte mensen zich steeds vaster samenpakte en de eerste lopers onder bloemen en

klaterende ovaties bedolven, de laatste meters aflegden, daverden, zoals de dagen tevoren, Sea Fires, Fire Flies en een Mitchell bommenwerper van de M.L.D. ter begroeting over de stad en startten vanaf de laatste rustplaats de verzamelde Marinegroepen onder commando van de Maj. der Marns. J. C. H. Bol, naar de finish.
Voorop de jeep van de M.T.P. en nog twee lopende M.T.P.-mannen, parmantig met hun wit-geschuurde koppels en anklets, daarachter de tamboers en pijpers van de Marinierskapel en de Matrozenkapel van het Marine Opleidingskamp te Hilversum, die de avond tevoren en nog diezelfde avond met een uitstekende taptoe met fakkelverlichting, het middelpunt vormden van de artistiek verlichte stad en de uitbundig feestvierende Vierdaagse lopers en Nijmegenaren met hun oren deden klepperen....
En daarachter gladiolen en nog eens gladiolen en zelfs een bloemenmand met daaronder en tussen in straffe dreunende pas, de Mariniers, de Matrozen en de Marva's, het geheel weer gesloten door de mannen van de M.T.P. Bij het aanschouwen van deze manifestatie konden wij koude rillingen van aandoening niet onderdrukken....
Onder het geroffel der trommen en de tonen van de defileermars, nam de Chef Korpsstaf van het Korps Mariniers, de Kol. der Marns. L. Langeveld, namens de inmiddels vertrokken Bevelhebber der Zeestrijdkrachten en omringd door tal van andere Marine- en burgerautoriteiten, het keurige défilé af.
Het moet de Kolonel gewis in het hart gegrepen zijn!
Zo trokken onze Marinemannen en vrouwen naar de finish door een haag van duizenden en nog eens duizenden toeschouwers c.i het driewerf hoera, zwevend op ovaties als donderslagen, was niet van de lucht.
En toen het lint met de medaille als het verdiende loon op de borst was gespeld, waren alle blaren vergeten en werd er hartelijk gelachen om al de getrotseerde moeilijkheden.
Een pittig stukje dansmuziek, een lief meisje en veel vriendelijke zoenen, vormden in de „Vereniging" het slot van dit wélgeslaagd wandelfestijn. De Majoor der Mariniers, G. H. v. d. Spek, kan met vreugde terugzien op die dagen en de Koninklijke Marine is opnieuw gesterkt in haar overtuiging, dat zij mannen en vrouwen onder haar gelederen telt, die iets willen en daardoor kunnen presteren!!!

De Sergt. der Marns.
F. VERHORST,
Marinierscorrespondent

Bron:

Anker belazer

Het was vier uur in de middag en de zon stond vuurrood boven de Hooghli Rivier, waarop het Nederlandse motorschip Tjibesar tussen meerboeien en ankers lag te laden. Een horde dekschuiten, sleepbootjes en sampans klitte aan het schip; een nautische cluster op de lege rivier, als een hoop sterren in de ruimte.

Aan dek krioelde het van de halfnaakte, diepbruine en uitgeteerde bootwerkers. Langszij lekte het vuilbruine water van de machtige Ganges traag naar de Golf van Bengalen.

De rivier was honderden kilometers verderop aan de voet van de Himalaja in een ijsgrot op 4200 meter hoogte ontstaan. Honderd miljoen lijven hadden zich in haar heilige water gereinigd. Nu stonk het. Maar gelukkig was het nog eb zodat het vuil van noordoost India naar de zuiverende zee spoelde. Stuurman Cupido zuchtte. Het zweet stroomde tappelings langs zijn rug. Weliswaar stond de zon al ver voorbij het zenith en boog ze zich al in de richting van Bombay aan de andere kant van het Indiase subcontinent naar de aarde, maar het was nog snikheet aan dek en vooral in de ruimen.
Daarbij kwam dat de voorlieden soms het beruchte woord bahu al lieten vallen, en dat betekende bore of vloedgolf; het natuurverschijnsel van een metershoge golf die als een sneltrein vanuit zee de nog ebbende rivier kwam opstormen.

Op de zandbanken vóór de rivier ontstond die bore wanneer het vloed werd als een simpele beweging van water; een witgekuifde golf die toenemend in kracht, hoogte en snelheid voortrolde, schepen binnen een halve minuut meters optilde en met een snelheid van vijftien knopen tot diep in het binnenland doordrong. En na het passeren ervan was het plotseling vloed geworden; van het ene moment op het andere. Schepen zonder hekanker of vertuiing op de boeien zouden zich, voor zover ze niet op drift raakten, honderdtachtig graden hebben gedraaid, kop naar zee in plaats van naar de Himalaja.

Stuurman Cupido kende het fenomeen. Hij had het op school leren kennen en in de praktijk al een paar keer meegemaakt, maar het bleef fascinerend. 'Bahu!' klonk het indringend aan dek en de bootwerkers kropen als mieren uit de holen van de ruimen, lieten zich ijlings overboord zakken en zochten met hun bootjes een oppertje in de kreken en haventjes langs de rivier, de Tjibesar eenzaam achterlatend.
Cupido zag het verschijnsel met verbijstering naderbij komen. De machine stond op standby. Als een hoge muur van water kwam de bore ginds langs de oevers aanstormen, het geluid toenemend van een ver geruis tot aanzwellende donder.

Iedereen aan dek wachtte in spanning af. Daar kwam hij, bruisend en briesend. Eerst ging de achtersteven onwillig omhoog, dan tilde de golf aan de midscheeps en daar rees de boeg al, waarna het hele schip statig uitdeinde, terwijl het zich, als door een reuzenhand opgetild, meters hoger boven het profiel van het oeverland bevond. De Tjibesar trok sterk aan de soms als een snaar staande en dan weer slack hangende trossen; de ankerkettingen knarsetandden van ingehouden woede over deze onverwachte ordeverstoring.

Toen was het voorbij; de bore was onder het schip doorgelopen en stormde verder in de richting van Calcutta, en daar voorbij, in de wetenschap de bergen nooit te kunnen bereiken, maar roemloos uit te sterven in het Bengaalse kustgebied.
Het werd weer stil op de rivier. Als een afnemende regenbui stierf het geluid van het water weg. De bootjes verschenen weer, schijnbaar uit het niets te voorschijn komend.

Het zou nóg een keer voorkomen vóór de Tjibesar anker-op ging; een goede zaak voor Cupido want hij zou in Singapore worden afgelost omdat zijn torn erop zat. Hoe het precies kwam, zou hij nooit te weten komen - misschien had die bore er iets mee te maken - maar na het ontmeren en anker-op gaan, bleek het hekanker op de bodem te zijn achtergebleven.
Alleen de ketting kwam boven en dat was een strop, maar de Chinese bootsman fluisterde de stuurman toe: 'You no Worrie. No spiekie captain. Me fixie for you!' De stuurman had daar wel oren naar, en constateerde vlak voor Singapore dat er weer een keurig anker aan de ketting hing. Zeker het reserveanker.

Zijn aflosser, stuurman De Jong, kon hij dan ook met een gerust hart vertellen dat alles in orde was. Geen bijzonderheden, goede reis. Het werd ook een goede reis tot op het moment dat de Tjibesar de ankers op de Hooghli Rivier weer moest presenteren.
Het was eb op dat moment. Het boeganker was gauw geworpen en de trossen op de meerboeien waren snel keurig belegd. Daarna was het hekanker aan de beurt om het schip goed in de rivier te houden, maar op de brug bemerkte de kapitein dat het schip met de kont bleef zwaaien. 'Stuurman!' riep hij via de handitalki naar achteren, 'het hekanker krabt. Vier méér ketting! En zorg daarna dat de trossen snel worden vastgemaakt!' 'Ay, kapitein,' riep de stuurman die het verschijnsel ook al had opgemerkt, en de ketting liet vieren. Toen kreeg hij de schok van zijn zeemansleven. Wat hij zag tartte alle logica.

'Kapitein,' riep hij hakkelend terug. 'Het spookt hier op de rivier. Dit kan niet!'
'Wat is er, stuurman?' riep de Ouwe.
'Geloof het of niet, kapitein,' riep De Jong verbouwereerd. 'HET ANKER DRIJFT!'

Tegen die tijd zat Cupido achter een potje bier op Terschelling, onkundig van het feit dat de Chinese timmerman een exacte houten kopie van het verloren anker had gemaakt, en dat keurig in de menie had gezet, zodat je alleen met een magneet het verschil had kunnen merken...

DE OCEAANPOST

No 63. uitgave Radio-Holland N.V. Amsterdam

M/s C E R A M..... d.d. Maandag, 9 Maart 1953

==========

DE PRINS HERVAT BEZOEK AAN NEW YORK

Prins Bernhard zal 18 Maart zijn bezoek aan de Verenigde Staten, dat door de overstromingsramp afgebroken werd, hervatten om een aantal officiële afspraken daar alsnog na te komen.

5 MINUTEN STILTE IN GEHEEL RUSLAND

Tijdens de bijzetting van Stalin, die vanmorgen, tien uur Nederlandse tijd zou plaatsvinden in het Mausoleum op het Rodeplein, zouden in Moskou en andere grote steden saluutschoten afgevuurd worden en in de gehele Soviet Unie zou al het verkeer en het werk vijf minuten stilliggen, behalve in de continue bedrijven, alle scholen zijn vandaag gesloten.

CPN DELEGATIE VERTROKKEN

De Nederlandse delegatie van de Communistische Partij en de vereniging Nederland USSR is gisterenmorgen naar Moskou vertrokken om de begrafenis van Stalin bij te wonen.

3 DIJKWERKERS BIJ AUTOONGELUK OMGEKOMEN .

Zaterdagmorgen kwam bij Rillandbath een autobus, die 28 dijkwerkers vervoerde tijdens een dikke mist in botsing met een vrachtauto. Be autobus werd opengescheurd, waarbij drie dijkwerkers gedood en zeven gewond werden.

NIEUWE OPSTAND ONDER KRIJGSGEVANGENEN.

Zaterdag kwamen 2000 krijgsgevangenen in een kamp op het eiland Jontsjo in opstand, waarbij 23 gevangenen zijn gedood en 42 gewond. De pogijjg om de opstand te onderdrukken met traangas mislukte, waarna vuurwapens gebruikt moesten worden.

"ATOOMGRANATEN"

Bij de atoomproeven, die in de lente in Las Vegas, Nevada, gehouden zullen worden, zal voor de eerste maal een atoomgranaat worden afgeschoten door een atoomkanon,

POOLSE STRAALJAGER NOG NIET TERUGGEGEVEN.

Deskundigen van de N.A.T.O. hebben de Poolse straaljager van het type Mig 15, die Donderdag op het Deense eiland Bornholm landde, aan een onderzoek onderworpen. De Deense regering heeft nog geen besluit genomen inzake de Poolse eis tot teruggave van het toestel aan Polen.

15000 VLUCHTELINGEN IN AFGELOPEN WEEK. In de eerste week van Maart zijn ruim 15.000 Oost Duitsers naar Berlijn uitgeweken, tweemaal zoveel als in de eerste week van Februari. De stroom van vluchtelingen is thans sterk afgenomen. Dagelijks worden circa duizend vluchtelingen naar West Duitsland gevlogen en de rest verblijft in 90 overvolle kampen in West Berlijn.

DIT JAAR GEEN "RONDE VAN NEDERLAND."
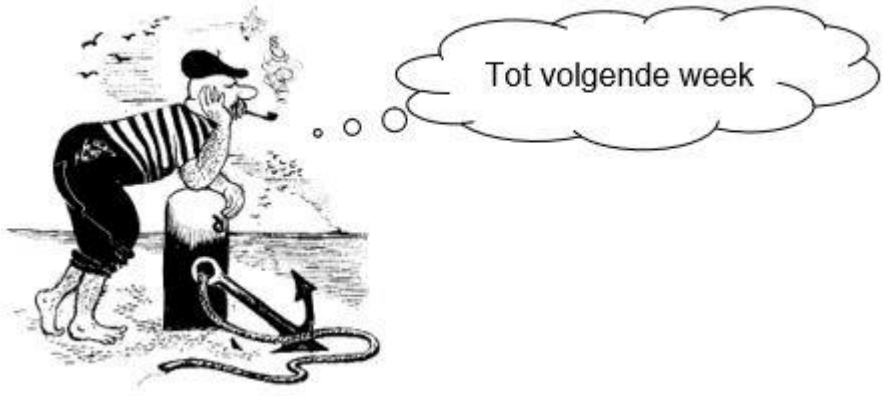
De Rond van Nederland 1953 gaat niet door, maar wordt opgeschoven.